

**In Hoc Libello Pontificii Ora||toris continetur legatio, in
co[n]uentu Noremburgensi,|| Anno. M. D. xxij. inchoato,
sequenti vero finito ex-||posita, vna cum instructione ab
eodem legato|| ...**

Hadrian <VI., Papst>

Noremburgæ, 1523

VD16 K 320

Sacri Romani Imperii Principvm ac Proceru[m] grauamina centum, quæ
aduersus Sedem Romanam, ac totum Ecclesiasticum ordinem Oratori
Pontificiæ sanctitatis, in Comicijs Germanorum Principum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65406)

SACRI ROMANI IMPERII PRINCIPVM

ac Procerū graua mina centum, quæ aduersus Sedem Romanam, ac totum Ecclesiasticum ordinem Oratori Pontificiæ sanctitatis, in Comicijs Germanorum Principum NoreMBERGÆ, Anno &c. xxij. inchoatis, finitis vero, xxiiij. proposuerunt.

Ostendit ratio per Oratorem Sanctitatis Pontificiæ Comicijs prædictis, coram Maiestatis Cæsareæ Locumtenente, Electoribus, cæterisque Pontificibus, ac Imperij Statibus, ibidem congregatis, habita, ac Breue, quod vocant Apostolicum, eiusdem Romani Põti. in consultationem forent deducta, de superque responsio consultata & conclusa, ac eidem Oratori & Legato Pontificio inscriptis, nomine totius Romani Imperij tradita, factaque esset forte inter alia, mentio non infrequens, grauaminum atque onerum Romani Imperij Procerū, quibus iniquius quæ par sit, ab Ro. Ecclesiæ Clero premerentur, placuit Principibus, ac cæteris Imperij ordinibus, hæc ipsa quæ contra Ecclesiæ Romanæ Primores, se in medium adducturos polliciti erant, graua mina, paulo altius a Principibus, sigillatim per classes, & quæ potuit maximum per ordinem digesta, repetere, recensereque, ac ita descripta fusius legato Romano, ferenda secum trans Alpes, dare, rogareque hunc, vt apud Sedem apostolicam curare velit, quatenus onera hæc, non ferenda Germanis, e medio tollere, emendareque Sanctitas sua non dedignetur. Quemadmodum prædicta hæc in responsione supra memorata, omnia latius continentur. Itaque per compendium, vt sequitur Germanicæ nationis, onera hæc iusto grauiora, digesta, ac oratori Pontificio, qui se nomine Sanctissimi Romani Præsulis, ita sincere ac christiane obtulerat, tradita sunt, quo sæpe dictus orator ac legatus Pontificius, hæc inde sanctitatis legantis referre, ac apud eundem pro Germanis Principibus

A

bus & Proceribus, totius Imperij Romani ordinibus, interpellare possit. Sunt autem grauamina supra memorata, quæ per capita nunc sequuntur.

GRAVAMINA SEDIS APOSTOLICAE,
non ferenda Germanis, ac primū de Dispensationibus gr̄e redemptis.

¶ Inter reliqua onera, vel illud minime postremo loco est collocandum, quod constitutionibus humanis multa prohibentur, imperantur item multa, quæ nullo diuino præcepto, vel interdicta sunt, vel imperata. Quod genus sunt, Matrimoniorum tam innumera excogitata obstacula, ex affinitatis, publicæ honestatis cognatione, spirituali, legalique, & consanguinitatis tam multis gradibus originem trahentia. Ciborum item usus interdictus, quos deus tamen ad hominis necessitatem creauit, ac cum gratiarum actione promiscue sumendos Apostolus docuit. Hæc nimirum atque ipsi similes complures humanarum constitutiones, eorumque ligant homines, donec pecunia sibi harum legum gratiam a statuentibus impetrent, ut ita pecunia faciat diuitibus licitum, quod tenuibus gratis sit prohibitum. Illicitisque his legum ac constitutionum humanarum retiaculis, non modo magna nummorum copia à Germanis est expiscata, & Germania & trans Alpes lata, sed & maxima inter æque Christianos orta iniquitas, plura offendicula, simultates, dum tenues hisce laqueis vident se illaqueari, non ob aliud, nisi quod spinas Euangelicas (ita enim Christus diuitias non semel appellat) non possideant.

DE TEMPORE INTERDICTO.

¶ Pari modo agitur etiam cum celebrandis nuptiarum sollempnibus, a dominica Septuagesima, qua cantatur in eccles

ſia, Circumdederunt me, & c. ſub Quadrageſimæ uſq; initiū
quo tempore ab eccleſiæ Romanæ primoribus, vndiq; nuz
ptias celebrari interdictum eſt. Quum tamen interim & ab
eccleſiaſticis & a ſæcularibus paſſim ſine diſcrimine publi
ce Genialiter viuatur, Sed ita demum interdictum illud pro
cedit, ſi gratis hoc facere quis intendat. Q; ſi nummi ſpes re
fulſerit, iam quod primum erat prohibitum, impune ac libe
re facere licet. Eſt enim & hoc graue Germanorū crumenis
retiaculum, quo extrahūtur nummi. Nec minus interim gra
uamen, q̄ pauperis diuitiſq; longe diuerſa in relaxandis his
conſtitutionibus ſit conditio.

DE ONERIBVS PAPALIVM INDVL GENTIARVM.

Illud importabile iamolim increbuit Romanarum indul
gentiarum onus, quando ſub perſona pietatis, quum aut ba
ſilicas Romanas conſtruere, aut protectionem in Turcas
parare polliciti ſunt Romani Pontifices, omnem a ſimplici
bus, nimumq; credulis Germanis exuxerunt pecuniarum
medullam. Et quod longe maioris eſt faciendum, per has im
poſturas, ac earum conductitios præcones & prædicatores,
proſtigata eſt germana Chriſtianorū pietas, dū qui extrudere
volebāt venales ſuas BULLAS, laudes ſuis mercib⁹ occi
nebant, miras & inauditas condonari per emptitias has con
donationes, nedum noxas præteritas, aut futuras viuens
tium, ſed & functorū vita exiſtentium in purgatorio (quod
vocant cantores illi indulgentiarum) ignis, modo numeras
retur aliquid, modo tinniat dextra. Atq; his mercium nun
dinationibus, ſimul & ſpoliata eſt ære Germania, et Chriſti
pietas extincta, quando quilibet proſpreeij, quod in has mer
ces expenderat, modo peccandi impunitatem ſibi pollice
batur. Hinc ſupra, inceſtus, adulteria, periuria, homicidia,
furta, rapinæ, ſœnora, ac tota malorum lerna ſemel originem.

A. ſ.

sibi traxerunt. Quod enim malorum amplius iam horrebūt mortales, quando sibi peccandi licentiam ac impunitatem, nedum in vita, sed & post obitum ære licet immodico, comparari posse a nundinatoribus illis indulgentiaris, semel persuasum habent? maxime Germani, quibus per hos vera pietatis fucos, sub religionis persona, nihil non persuaderi difficile est: vt ingenio plane ad pietatem credulo est Germania.

4 Et licet indulgentiæ hæ non semel in hoc ad Germanos missæ sint, quasi ex corrasa earum venditione pecunia, fideles contra barbaros, essent tutandi ac defendendi. Euentu tamen compertum habent Germani, pecuniam hanc non in rem fidei, aut alioquin reipub. christianæ necessariam, sed in propinquorum luxum, ac subleuandam familiam ipsorum esse versam, quo vno bina hæc nata sunt perç maxima incommoda, q̄ & offendicula orta sunt simplicibus, & q̄ nunc Germani toties sentientes lusam fidem, quum vere iam res postulat, vt contra Turcas instituatur expeditio bellica, nullis rationibus persuaderi se patiuntur, vt credant, quod res ipsa fere notorium facit, ita scilicet instare ceruicibus nostris crudeles Turcas, suspicantes semper prioribus simile quippiam agi. Quæ vna ratio est, vt tam egre manus contra Turcas iungant. Quantorum ergo malorum & in rebus temporalibus, ac Christifidelium conscientijs, causæ fuerint Romanæ Indulgentiæ, sanctitas Apostolica, pro sublimitate captus sui, exigua opera, vel inde, si non ex re vlla alia, coniectura consequi poterit.

5 Præterea Papalis Sanctitas, cæteriq; Episcopi, ac ecclesiæ Romanæ columnæ, casus aliquot suæ tantum absolutioni reliquos fecerunt, quorum si vnum aut alterum commiseris, iam aut numerandum, aut absolutione tibi carendum est, nēpe q̄ in hoc reseruari sint, vt vel inde nummorū aliquid eis accrescat. Quod ex eo conijcere licet, q̄ in casib⁹ etiā quantū

uis pro tempore honestis, aut necessarijs, nunq̄ tamen, nisi numeretur aliquid dispēfant. At si nihil attuleris, numerauerisue, indispensatus perpetuo maneat oportet.

Verum, si quis vnde numeret, habeat, iam nedum prae⁶ sentes indulgentur harum constitutionum transgressiones, sed & in futurum impune, vt eas ipsas transgredi liceat, indulto permittitur. Quo fit vt ansam inde accipiant ij, cū quibus ita dispensatum est, peierandi, homicidia, adulteria, & similia flagitia perpetrandi, quando quilibet ex sacerdotum vulgo, absolutionem emptitiā virtute indulti his impartiri potest. Quae malorum seges tota ex habendi libidine, auriq̄ sacra fame, qua nunc Ecclesiasticorum nonnulli misere excruciantur, originem ducit.

DE PRAEDICATORIBVS INDVL GENTIARVM STATIONARIIS.

Et & aliud indulgentijs vendendis addictum hominum⁷ genus, quos Stationarios vulgo vocant, hi rusticorum ple runq̄ abutuntur simplicitate, dum omnes vicus, villas, pagos, angiportus, omniaq̄ peragrant castella & oppidula, predicantes sancti cuiuspiam, Valentini puta, Hupertii, Cornelij, Anastasijue sanctimoniam, ac quantum ad rem familiārem addat, si quotannis hunc vel illum munusculo aliquo, quod eis Stationarijs scilicet in commodum cedat, demulceas. Inscribentesq̄ dehinc simplices, sub sancti alicuius numen ac tutelam, promittētesq̄, vt hoc aut altero morborum genere vacaturus sit, qui eis annum censum penderit. Quae omnia in hoc excogitata sunt, vt simplices illi ad viuū vsq̄ exugantur. Nam primum hoc negocium a sancto Antonio coeptum, in innumera morborum genera, dehinc surreuit diduci, ita vt vix supersit morbus nunc aliquis, cui Stationarij non & peculiarem Sanctum, tanq̄ tabernę vel negociationi praeponuerint. Processitq̄ eo vsq̄ eius mali serpigo, vt pauperū ac simplicium illorum, Quæstuarij ac Stationarij

A ij

prædicatores, sanguinem vorent & medullam: dumq; illi vna cum liberis suis, necessarijs spoliantur, in delicijs & luxu plus q̄ Sybaritico degunt Stationarij. Quæ res & in primis præsentem sibi Sanctitatis Apostolicæ medicinam postulare videtur, quo interdiceretur episcopis, ceterisq; ecclesiæ primatibus, ac eorum vicarijs, ne pro legationis seu functionis huius admissione quidpiam post hac acciperent præcij, neue eas omnino tollerarent amplius, aut quantum per eos staret, paterentur.

8 Nec minus & in hoc a religiosis grauantur prophani, maxime pauperes, quibus res est angusta domi. Nempe q̄ mendicitas ordinum mendicantium nihil in rure, neq; in vrbe sinit non peragratum, dum a terminis, quos peruagantur, Terminarij dicuntur. Quas quidem peruagationes contra ordinis eorum statuta, neq; etiam ad necessitatem, per auaritiam insatiabilem adinuenerunt. Ita enim fit, vt quum in oppidulo, aliquando non admodum celebri, sed perexiguo, duo, tria, aut eo amplius illorum sint conuenticula, in quæ, omne quicquid elemosynæ vndiq; disquiri potest, confertur, dum tamen interim morbo aut senio cōfecti ciues vel incolæ, qui per ætatem ex laboribus & sudoribus suis, vna cum vxoribus & liberis honeste vixerant, egeant, fame & inedia peresundum necesse habeant.

Itaq; rogant Sanctitatem Apostolicam, Imperij Principes, ceterisq; Status, quatenus sanctitas sua, paterno animi affectu, offendicula & grauamina hæc Indulgētiarum, dispensationum, Stationariorū, Terminariorūq; e medio tollere, atq; ita negociū temperare velit, ne libertas Christiana seruitute humanarū cōstitutionum pœnitus extinguatur, illaqueenturq; conscientia Christi fidelium mādati hominū, quibus nullū est peccatū maius, q̄ nūmis carere. Non vltra enim quicq; prohibēt, q̄ si gratis cōtrauenire quis velit, et dispēsant ilico quod prohibuerant, numerata scilicet pecunia ampliore. Verum

q̄ sincerius cum fidelibus Christi, tanq̄ cum suis ouibus agatur, instruaturq̄ potius ad pietatem & charitatē mutuam, ex iussione Christi, q̄ ad obseruationem cuiusuis traditionis humanæ, formidine pœnæ. Ac si errare eas aliquando labiq̄ contigerit, moneantur, & subleuentur potius fraterne, q̄ ita seruiliter ac dure tractētur. Quo omnibus paulo notius fiat, pastorem cupere potius & quærere salutem ouium, q̄ priuata compendia, ac earum lanam.

Q̄ INIQVE CAUSAE PROPHANAE IN
prima instantia ad Romanum tribunal iudicium trahantur.

Quum nedum iuris ratio, sed & rei ipsa series postulet, **9**
vt distinctæ sint iurisdictionum limites, & vt quilibet Ordinarius suis sit finibus contentus, alterunq̄ in exercenda iurisdictione non disturbet, minime tamen Pontifices Romani pro tempore existentes, æquitatem hanc communem considerarunt, sed neglecta hac ad petitionem personarū ecclesiasticarum, laicos non raro in causis etiam prophanis, puta hæreditatum, aut pignorum, & in prima quidem instantia coram se Romam citari, ac in ius vocari fecerunt. Quæ res nedum ita, vt prædictum est, in ius vocatis, sed & totius Romani imperij ordinibus, cedit in iacturā, perniciem, contemptum, ac iurisdictionis dehonestationem, diminutionemq̄.

Item cum Romæ quispiam, etiam laicus, interposito iuramento asserit, se non sperare iustitiam apud iudicem competentem in Germania assequi posse, protinus ad tale iuramentum admittitur, ac citatio ei contra partem aduersam dæcernitur. Sicq̄ processus a iudice ordinario ex Germania Romam, nec iudice interpellato, nec parte aduersa monita, protrahitur, inde iuramētī pretextu, nec fori declinatio, nec vlla admittitur probatio, etiam si plane doceri posset, auctorem illum peierasse. Quæ res si altius radices ageret, nec princis **10**

p̄ijs resisteretur, omnes tandem causæ ad Romanæ Curiaë tribunal deuoluerentur, ordinarijꝫ vniuersi sua priuarētur iurisdictione. Quod non solum contra omnem iustitiam, sed etiam intolerabile foret.

Eapropter sacri Romani imperij Status Sanctitatem Apostolicam rogant, vt prædictum onus in Roma, Curia post hac non tolerare velit, sed curare, vt dehinc nemo vel Ecclesiasticus, vel Sæcularis, ob causam prophanam, in prima instantia, Romam in ius vocetur, sed personæ & causæ hæc ordinario iudici, cui immediate subiacent, relinquuntur. Vltraq; hoc, amplius contra

æquitatem non grauentur.

DE CONSERVATORIBVS AC CAETERIS PAPALIBVS IVDICIBVS.

II Item est & aliud iudicium Papaliū, per quos eque ordinaria attenuatur iurisdictione, genus, quos conseruatores vulgo vocant, eos Episcopi, cæteriꝫ ecclesie principes, ex primatibus, vel Abbatibus, suæ Diocesis a sede Apostolica in hoc impetrare solent, vt coram his, omnes illorū causæ & lites, quas iam olim instituire cogitant, dirimantur, euocenturq; p̄ hos in ius personæ sæculares, nobiles & plebei, in causis omnino prophanis, licet actoribus iustitia per ordinarium tribunal nunq; fuerit denegata. Quod si vocati in ius ire recusaerint, ij cōtra ius ac phas ex cōmunicatione, licet nulla feriuntur, cuius rei innumera adduci possint exempla. Ac si, vt cœpit negocium, procederet, breui eo rerum veniremus, vt oēs causæ prophanæ ad conseruatores hos, cæterosq; iudices ecclesiasticos, laicis nedum suspectos, sed & alioqui incommodos pertraherentur. Quod vt est intolerabile Germanis Principibus, ita & aperta fronte, cum sacri Romani Imperij pugnat constitutionibus ordinatis, quæ clare & expressim volunt ac exprimunt, q̄ nemo alium ex ordinario ad incōpetens tribunal in ius p̄trahere debeat. Quapropter Imperij

Imperij Principes, Proceres, ac Status, Sedi Apostolicæ supplicat, vt grauamina atq; onera hæc radicitus, funditusq; tollantur & abrogentur.

DE PAPALIBVS DELEGATIS AC COMMISSARIIS.

Item fan. Pontificia ad Ecclesiasticarum personarum petitionem, iudices delegatos & commissarios, tanq; ecclesiasticos iudices per Germaniam concedere solet, vt impetrantes dehinc laicos, cuiuscunq; etiam dignitatis, vt præminentia, coram ita delegatis, in causis prophanis, iudicio conuenire possint. Quod vt de facto sæpenumero præsumunt, ita excommunicationis pœna mandatam sibi inter partes iurisdictionem defendere conantur. Quæ omnia & in perniciem personarum secularium, & in iurisdictionis Germanicæ ac ordinariæ iacturam vergunt, & attenuationem.

QVO PACTO ECCLESIAE PRAELATI

per sedē Apostolicā, ex Episcoporum ordinariā iurisdictione, ac cæterorum suorum defensorum tutela eximantur.

INSUPER & hoc moliuntur summi Pōtiffices, monasteria aliquot eximendo, vt ab Episcoporum, eorum, s. ordinarijs, ac defensorum, protectorumq; aliorū iurisdictione ita exempti, reddantur immunes, immediateq; subiaceant sedi apostolicæ, quæ res non tantum prædictis ipsorum ordinarijs ac defensoribus, sed & toti Romano Imperio cedit in iacturā, tum quando collatio pecuniaria pro Imperij necessitate, viritim Imperij Statibus indicitur. Ita enim fit, vt ipsi per se ab oneribus publicis exempti, immunitate sua gaudeant. Dehinc etiam auxiliares manus Episcopis ac defensoribus suis; quod ante hac facere necessum habebant, non porrigant, per quam technam Ro. Imperij attenuantur nerui, ac decrescunt plus iusto vires. Quapropter & hic imperij proceres, ac Status rogant, præfata onera exemptionum abroganda,

B.

tellenda, emendandaq, ac monasteria hæc Episcoporum & defensorum ordinariæ iurisdictioni relinquenda. Vt vel inde Imperium Romanum per sedem apostolicam ita eneruatū, vires pristinas eo celerius recuperare queat.

DE ATTENUATIONE IURIS QVOD vocat Patronatus.

- 14 Item quum per mortes possessorum pro tempore beneficia vacare incipiunt, quorum ius patronatus ad laicos spectat, seu ecclesiasticos, tum conantur & papalis Sanctitas, & eius oratores vel legati iuri huic derogare, hoc modo: vt conferant beneficia ita vacantia, Curtisanis, aut alijs quibuscūq; libuerit, ita vt patronis ipsis ius suum præsentandi per hoc adimatur, auferaturq, ac interim hoc prætextitur a sede apostolica, quasi præuentioni hac in re sit locus, vt qui prior beneficium illud contulerit, q, hæc teneat collatio, licet patroni tempus quoddam habeant, intra cuius metas, beneficia sua libere, & a nemine præuentioni, conferre possint. Eam ob rem patronis laicis & ecclesiasticis ex fictitia hac præuentione multa oritur iactura. Quapropter Sa. Ro. Impe. Status sanctitatem apostolicam rogât, vt talia grauamina atq; onera aboleantur, & post hac beneficia vacatura, suo queq; patrono relinquuntur, nec permittendum Curtisanis, vt dehinc vel per iudiciorum ordinem, vel suapte ingenio ad talia beneficia se ingerant, sed statuto irreuocabili sancieudū, si quid a quoq; contra patronos beneficiorum ordinarios, prætextu imaginarij istius iuris, præuentionis, vt præmittitur fuerit attentatum, q, omne id nullius sit momenti, viribus careat, sitq; ipso iure nullum, cassum, & inualidum.

DE ECCLESIASTICIS QVI ROMAE VEL inter eundem Romam, mortem oppetunt.

Item & tum Curtifanis, cæterisq; vt prædictum est, in ha- 15
bilibus personis, per sedem apostolicam vacantia, collata
sunt, officia ac beneficia, cum familiares sanct. suæ, aut qui
curiæ seruirent, vel in anno, quod vocant, Iubileo, inter eun-
dum Romam, aut etiam Romæ agētes, mortem oppetiissent,
tanq; si beneficia hæc sedi apostolicæ essent commissa, recte
atq; feudorum collatio committitur. Nec consideratur a Pon-
tificia sanctitate, talia beneficia vel officia de iure patronas
tus sint, necne, per quod ecclesiastici & laici patroni feuda-
tarij denuo etiã iure suo patronatus Ordinario, priuati sunt
& spoliati.

Quin etiam aliquãdo, quum ij qui bonis, aut multis præ- 16
diti sunt beneficijs, Romam veniunt, a Curialibus Cardina-
lium tanq; officij gratia ad mensam inuitantur dominorum
suorum, inde clam adhibentur testes & notarius, quorum in-
teruentu conficiuntur instrumenta, quibus cum suo tempore
probari possit, tales fuisse Curiales Cardinalium, ac ideo
beneficia eorum esse in perpetuũ affecta, q; doli ac fraudis
res hæc sit plena, vnusquisq; bonus facile perpẽdere potest.

QVO PACTO SVB PRÆTEXTV FAMI-
liaritatis Papalis curiæ, multorum Beneficiorum per Curti-
fanos impugnetur collatio, etiamsi possessores illorum lon-
ge antehac talibus fuerint beneficijs inuestiti.

Nec minus & illud suetum huc vsq; fuit, vt vltra prædi- 17
cta omnia quorundam magni pensu Beneficiorum, sub no-
mine officialium vel familiarium Papæ & curiæ papalis, per
idiotas & alioqui inhabiles personas sit impugnata colla-
tio, ac per illos conatũ, tentatumq;, si quo modo fieri posset,
vt beneficia hæc in Cõmendas seu Prouisiones: ita enim ipsi
vocant, vertere, ac censibus annuis obnoxia reddere queant,
hinc prætendentes, regressus, reseruaciones, pensiones, &
plura alia incompatibilia, sibi in his competere. Quibus re-

B ij

chnis ac dolis malis, beneficia illa penitus exiguntur, enervantur, attenuanturque, cum perpetuo Romanae curiae pensionibus annuis seruiunt, fitque, ut Germanorum utcumque habilitium, nemo vnquam ad haec aspirare possit.

18 Item obuiam veniunt & tum Germanis non ferenda a Curtisanis onera. Ita enim per Germaniam subtili ingenio beneficia venantur, ut conentur viris presbyteris aetate & integritate vitae spectabilibus, qui beneficia sua absque omni controversia, iusto titulo, & bona fide, multos iam annos quiete possederant, in longeva possessione negocium facere, possessionem interturbare, ad Romanam curiam personaliter ut compareant, in ius vocare, ac mille alijs artibus ita eos adigere, ut transactiones quantumuis iniquas, inire necessum habeant, modo supremos hos annos quiete agere velint. Coguntur enim hoc quo dictum est modo a Curtisanis ad pensiones annuas, reseruata, & id genus alias praestationes. Atque hoc agunt Curtisani nebulones, non propria, ut ferunt, auctoritate, sed Romanorum suorum statutorum, ac regularum, quas vocant, Cancellarię. Quę constitutiões omnes quotidie pro libidine Curtisanorum finguntur, ac refinguntur, cum derogatur prioribus non admodum, ut videbatur, equis, & ferunt iniquiores. Qua re nedum senio confectis beneficiorum possessoribus harum decipularum atque fraudum rudibus, sed & beneficiorum collatoribus imponunt mille instructi dolis Curtisani. Nam etsi possidens beneficium presbyter, cum Curtisano litigatore fictitio, non transigat, tamen ita sibi litem facit praestigiator ille Curtisanus, ut si pendente efficta hac controversia, moriatur, beneficii ut praedictum est litigiosi possessor, quod dehinc continuo litem faciens, neglecto collatoris ordinario iure, in possessionem eius beneficii mittatur. Eapropter denuo atque iterum Sa. Ro. Imperij Status iustas sanctitati apostolicę fundunt preces, velit enumerata omnia Curtisanorum importabilia onera emendas

re, ac penitus abrogare, Neue illis posthac permittere, vt beneficia Germanorum libera, per machinationes præfatas, oppugnare impune audeant.

QVOMODO PROVISIONES ECCLESIAE
sticarum dignitatum Romam pertrahantur,

Item quæcunq; dignitates, seu beneficia pingua, vtputa **19**
Præposituræ, Decanatus, Cantoratus, ac cætera officia, Canonatus, Ecclesiæ curatæ, & beneficia simplicia, quæ sub mense ordinario, extra Romana menia vacare incipiunt, quorum ante hac ad ius ordinariû patronatus ecclesiasticorum & laicorum spectabat collatio, & electio, tum excogitatur a Romana sede, iuris patronatus ab ordinarijs collatoribus abalienatio, maxime si possessores pristini beneficiorû aut officiorum dignitatumue talium, familiares vel officiales Papæ aut Cardinalium fuerunt. Ideo rogant Ro. Imp. Status, prædictum etiã onus e medio tollendum, ac patronos collatores ordinarios apud collationem, electionem, præsentationem, et nominationem talium dignitatum ac beneficiorû: iura scilicet ordinaria, defendendos, ac defensos manutenendos. Nec curandum, vtrum familiares, vel officiales Romanæ curiæ fuerint, qui beneficia hæc possederint, regressum accessumue, aut aliud quoddam ius imaginariû ad ea habuerint, ita q; tale ius prætentû ordinario patrono ac collatori, nûc & posthac nullû faciat præiudiciû, nullâq; generet iacturam, sed per omnia iura ordinaria sinantur illesa.

DE REGVLIS CANCELLARIAE PAPA

lis, nouis technis & reseruatîs super casibus futuris.

Ad hæc Cancellariæ Romanæ, regulæ, quas ad sua com- **20**
pendia subinde excogitare solent Curtisani, ac toties ferre ac reuocare, necnon & aliæ subinde nouæ artes excogitari ceperunt, quibus beneficia ecclesiastica ex Germania Romam eo facilius pertrahentur, adgrauarenturq; ita vt si Germanorum quispiam beneficiorum aliquod ambiat, id quod non

B iij

aliunde, q̄ ex Curtisanorum manu, magna numerata pecunia, aut pensione annua reseruata assequi possit. Neq̄ in hoc Curtisanorum inexplebilis auri sitis contenta quiescit, quin nouas quotidie artes excogitet, qualis est & illa; cum super beneficio aliquo vacaturo, duo aut tria millia aureorum ad futuros casus reseruantur collatoribus ordinarijs, tam ecclesiasticis, q̄ sæcularibus, eorūq̄ iuri ordinario, ac ipsis deniq̄ ecclesiasticis beneficijs in prægrande exitium, perniciem, atq̄ tenuationem & detrimentum. Nam quum casus aliquis futurarum reseruationum existit, adsequiturq̄, is beneficium, cui prius tot reseruata erant super hoc millia, tum ad supremam opem, technas profecto inauditas, confingunt, permutationum, s. reseruationem, surrogationem, reseruantes sibi ingressum, regressum, accessum, atq̄ alias id genus decipulas, quibus ius ordinariorum, collatorum ita exhauritur & attenuatur, vt aut nunq̄, aut vix tandem post multorum annorum curricula, patroni ac collatores ordinarij, ad ius suum patronatus peruenire possint.

DE ECCLESIASTICIS BENEFICIIS,

curatis, & non curatis, in genere.

12 Nec minus & illud in Romana curia hucusq̄ obseruatū est, vt gratiæ & reseruationes pectorales, mentales, generales & speciales regressus, accessus, incorporatiōes, vniones, & concordata, quod suis vocant excogitatis nominibus, ob pecuniæ & priuati lucri amorem, super beneficijs ac prælaturis, præsertim per Germaniam, Curtisanis a sede Romana concederentur. Neq̄ hoc contentus fuit habendi sceleratus amor, quin & ea ipsa beneficia ac prælaturæ prædictæ, societatibus mercatorū potentū ere, cū onere cæsus mediocris, sed ita, vt dehinc latius viderentur, cōceduntur. Qua subtili practica atq̄ techna factum est, q̄ plurima, aut certe pinguium beneficiorum, magna, si non maxima portio ex Germanorum manu Romam est translata, quæ beneficia hinc idiotis, inido-

neis, ac inhonestis etiã psonis, non raro sunt collata, & quidẽ
nec Germanis, sed barbaris, qui germanã linguã neq; loquã
tur, nec intelligant, vt inauditũ dictu hoc inde sit secutum, q
ouibus Christi præfecti sunt pastores, quorum etsi oues vo
cem forte audierint, non intelligant. Verum grauius etiam
inde oritur Germanis onus, q quum beneficia hæc & parro
chiales ecclesias ipsi propria persona neq; possidere, neq; gu
bernare possunt (Quod tamen pastoris officium in primis
sibi postulabat) Nimirum vt subditis parrochialibus, & in
tegritate ac innocentia morum, egregiũ de se præberet exem
plum, vt oues suas, tanq; oues Christi, doctrina solida, synce
ra, ac ex puris Euangelij fontibus hausta, quantum ad salua
tem animarum ouium pertineret, ipsi pastores met pasceret.
Eorum vero neutrum per pastores illos subditios curatur.
Primum enim ipsi, qui beneficia hæc ecclesiastica a merca
toribus, quo prædictum est, assequuntur modo, quia propria
persona possidendũ ea sunt minus idonei. Ideo hæc eadẽ alijs
æque, aut longe etiam q; sint, ad onus hoc inhabilioribus, pro
annuo censu locant, non secus, atq; census ac redditus annui
ex agris locantur & emuntur, vt is demum habeatur em
ptor idoneus, qui pluris mercem licitauerit. Ita plane pro
precij quantitate elocantur, nunc per Curtisanos Ecclesia
stica beneficia. Dehinc quum fere fiat, vt maius precium
annuum offerat, qui ad ecclesiæ munus q; minimum sit ido
neus, euenit, vt conducticij illi pastores (an prædones rectis
us quis eos dixerit, dubium est) simplici Christi plebeculæ
pro Euangelij limpido fonte, turbidas, protritas, ac ru
deribus oppletas, propinent lacunas, dum legendas quas
vocat Sanctorum, nec ab ecclesia receptas, & gentilibus
fabulis, q; Christianæ & Euangelicæ doctrinæ similioribus,
ad populum Christi publice in concione docent. Quid enim
aliud docerent indocte docti, ac idiotæ illi, qui lanam magis
q; salutem ouium, vt curarent, munus hoc Ecclesiasticum per

cunia etiam non modica conduxerūt: ac mercenarij sunt, nō
(quod Euangelium abominatur) pastores. Ita enim fit, vt
Christi simplex plebecula, per supposititios hos pastores, a
germana Christi fide, ac in deum fiducia, in quibus sola res
quiescit animæ salus, ad hominum superstitiosa somnia ac
commenta, per quæ res familiaris mercenariorum condu-
ctitiū, q̄ Christi gloria augeatur potius, ducatur, trahaturq̄,
ac multiplicibus etiam exactionibus interim grauetur plebs
Christi, quando hoc solum curāt conductores, vt vltra pen-
sionem locatori pendendam, res ipsa eorum quoq̄ reddatur
lautior, expisaturq̄ interea suis nummis ab exteris nationi-
bus, vnde nulla nec mutua beneuolentia, aut gratiarum
actio speranda ei est Germania: quanq̄ beneficia hæc non
ad exteros, sed suos, hoc est Germanos vt pertinerent, primū
fundauerit. Quapropter sacri Romani Impe. Status obnixè
quoq̄ rogant, vt præfata onera ac grauamina, per quæ tam
immenso pecuniarū cumulo spoliatur Germania, quæ hinc
per Curtisanos male prodigitur, radicitus ac penitus tollan-
tur & auferantur, ita vt beneficia per Germaniam nemini,
q̄ natis Germanis, qui personaliter ea possideant: id quod &
æquitas & honestas ipsa sibi postulāt: post hac conferantur,
ac concedatur.

QVIBVS NEXIBVS ARCHIEPISCOPI AC EPI-
scopi a suis Capitulis ob collationē beneficiorū sint astricti.
22 Nec tantū beneficia ac parrochiales ecelesie Romę ob pe-
cuniæ fauoris, aut familiaris consuetudinis amorē, indoctis,
turpib⁹, ridiculis, ac offendiculorū plenīs conferūtur psonis.
Sed & simile qddā ab Archiep̄is & Ep̄is cōmittit, qui p̄ eorū
capitulares congregatiōes ita obligātur, vt omnia p̄pinguia
bñficia, curata, ac non curata (q̄ p̄culdubio a fundatorib⁹ pri-
mum, vt ad doctos, ac integros pertinerēt viros, sunt funda-
ta.) Capitularibus Canonici, vtcunq̄ ad hoc idoneis, con-
ferre necessum habeant, qui dehinc talia beneficta simplicia
ac curata.

ac curata, indoctis, ac ludicris personis, modo quæ maximum pendeant censum annuum, elocant, eque atque supra de mercatorum societatibus dictum est, ita quæ possessores illi conductitij, maiorem partem ex illicitis exactionibus viuere, atque ob id subditos eo amplius onerare coguntur. Similiter & cum cæteris cathedralibus collegiatisque ecclesijs, ac earum capitulis agitur. Item & per præpositos, reliquosque in dignitate constitutos agitur idem, interim dum sua conferunt beneficia ecclesiastica.

Præterea, qui pinguiora, ita ut prædictum est, habent beneficia, ac ecclesias parrochiales, utcumque annuas pensiones amplissimas ex locationis titulo, a conductoribus percipiunt, quibus redditibus a laicis fundatoribus beneficia hæc ampliter sunt donata, tamen committunt locatores, ut domus beneficiarum, præ neglecta ædificiorum cura, penitus collabantur. Nihil enim aliud curant beneficiorum personati isti possessores, aut locatores, quæ ut pecuniæ æquo maiorem summam quotannis a conductoribus recipiant, ac eandem hinc in varios, sed in inhonestos, illicitos, ac offendiculorum peccatorumque plenos vsus conuertant; de salute & cura animarum, vel subditorum, vel etiam eorum, quorum ex marsupio viuunt, hoc est fundatorum, prorsus ad hos nulla mentio, respectus (velut Megarensium olim) plane nullus. Eapropter Sac. Ro. Imperij Status, ac Principes & proceres laici, hic quoque supplicat, Sanctitas Pontificia velit eam offendiculorum syluam, turbatum rerum ordinem, ac onera hæc iusto grauiora, tollere, emendareque, ac archiepiscopos, episcoposque, ab obligatione, qua ex promissionis prædictæ nexu tenentur liberare, solutosque reddere, ac ædicto cauere, ne post hæc Archiepiscopi & Episcopi, talibus adstringantur vinculis, sed ut dehinc nulli beneficium ecclesiasticum, curam habens animarum, conferatur, qui non sit doctrina, ætateque & moribus ad hoc idoneus, qui & honestam, ac presbytero die

©

gnam viuat vitam, & qui ipse propria illud possideat perso-
na, nec plura quidem, sed vnum tantum beneficium cura-
ratum, seu Parrochiale Ecclesiam, Christiane, hoc est sine
offendiculis vllis, sed multo, cum doctrinae tum vitae in-
tegritatis fructu administret.

DE PRAELATVRARVM COMMENDIS

vt vocant, & incorporationibus.

24 Item & illud hucusq; notorie obseruatum fuit, vt Abbas-
tia multae, Coenobia item plura, ac reliquae id genus domus
seu Ecclesiasticarum personarum congregaciones, fundatio-
nes, s. Imperatoriae ac Principales, Cardinalibus, Episcopis,
ac caeteris praelatis, in tutelam comendarentur incorporaren-
turq;. Quare factum est, vt per Cardinales Episcopos ac pre-
latos illos, quibus ita, vt dictum est, commendatae erant Ab-
batiae ac Monasteria, ita sunt attenuata, exhaustaq;, q; cu an-
te hac in vno illorum monasteriorum quadraginta, quinqu-
aginta, aut vltra hoc etiam personae satis commode potue-
runt foueri, vt nunc aegre quinq;, sex, aut decem necessarijs
provideri possit alimentis. Quae res omnis in priuata com-
pendia ac commoda Cardinalium est excogitata, Vnde nedu
plura oriuntur offendicula, sed & grauamina oneraq; ardua,
ac non ferenda Germanis. Ideoq; & hic supplicatur, Abbas-
tias praedictas, Monasteria, ac religiosas caeteras domus, de-
nuo in integrum ius eorum, pristinumq; reru statum restitu-
endas, cauendumq; posthac, ne cuiqua tales Comendae, vt vo-
cant, seu incorporationes, concedantur.

DE COLLEGIATIS ECCLESIIS, QVAE

super Nobilibus tantum fundatae sunt.

25 Insuper, licet quaedam sint collegiatae Ecclesiae per Ger-
maniam, quae a Nobilibus, & in hoc, vt nobiles tantum sum-
mae atq; mediae sortis ad eas reciperentur, primum sunt fun-
datae, in quibus per diutinae obseruatae ac praescriptae con-
suetudinis priuilegium est, vt tantum Principes, Comites

Barones, aut alioqui Nobiles acceptari possunt, & debent, Attamen laudabiles hæc consuetudines, iura non scripta, priuilegia Papalia, nequaquam curantur, manutinenturue, sed e regione agitur per Curtisanos, ad libere electionis Episcoporum, Præpositorum, ac Decanorum, & Canonicorum præpeditiõnem, vt coadiutores aliqui contra Capitularium voluntatem ac consensum, efficiantur. Nec raro Curtisanis, licet indoctis & ignobilibus parantur ad Canonicatus huiuscemodi accessus, non obstantibus statutis & consuetudinibus, & priuilegijs præscriptis, ita quod nobilibus Germanis beneficia subtrahantur, & hæc eadem ignobilibus vel ob pecuniam, vel familiarem consuetudinem hoc pacto conferuntur, vt licet impetrantes ignobiles ad ea non admittantur, obstante sibi consuetudine, tamen si quis Principum, Comitum, Baronum, Nobiliumue hæc eadem a Curtisanis impetrare velit, cum colore quodam excogitati oneris, ab eisdem vel emere, vel annuo cõsu redimere cogitur; quãquam subinde alia huic negotio prætexantur vocabula, quæ res ipsa quoque nobilibus Germaniæ supremæ atque mediæ conditionis, in magnum cedit onerum ac grauaminum cumulum.

INVETERATA PRIVILEGIA MANVTENENDA.

Ad hæc, quibus oia ecclesiasticis ac laicis statibus priuilegia ac immunitates sint concessæ, Præposituras, aliaque beneficia & officia per se conferendi atque eligendi, attamen per sedem Romanam nouæ subinde excogitatæ sunt technæ ac practicæ, per quas priuilegijs prædictis derogatur multifariam, immo ea penitus tolluntur, ac turbantur. Eapropter rogant Sa. Ro. Impe. Status, hoc emendandum, & in posterum cauendum, ac vnumquodque cum suis iuribus & priuilegijs defendendum, manutinentumque. Id quod rei æquitas ipsa per se sibi postulat.

DE ANNATIS.

Quantum ad annatas, vt vocant, attinet, quas Ecclesiastici prælati, Romano Pontifici quotannis pendunt, quasque ante

C. ij.

aliquot annos Germani principes Sedi Romæ, sub certis vsq; annorum metis, eo tamen modo, vt persoluerentur consenserunt, quo pecunia hæc ad nihil aliud, q̄ cōtra Turcas parandum, defensionē Romæ tāq; deposita, fideliter adseruaretur. Verum cum anni, in quos præfato modo cōsensum erat per Germanos iam olim effluerint, ac annatas dispensas, non contra Turcas, sed alio experientia Germani principes didicerint, versas. Eapropter p̄ oēs Imperij ordines illud ipsum pro onere nō mediocri huc allegatur, supplicaturq; id quod in responsione generali oratori pontificio data, ac in primis ex Cæsareꝝ Ma. literis ad Sanctitatem Pontificiam eam ob rem scriptis, liquido magis reperitur, q̄ ob causam laici status Ro. Impe. vela complicanda censuerunt.

DE CONTRIBVTIONE ECCLESIASTICORUM, ac religiosarum domuū contra Turcas, ac pro defensione iuris & tranquillitatis publicę.

28 Item postq̄ laicorum Imperij Statuum maiores, ecclesias Monasteria, cæterasq; religiosas domus per Germaniam, ad laudem omnipotentis, ita ampliter atq; hoc pacto dotarunt, diuitijs auxeruntq; q̄ iam laici ipsi, vix tertiam aut quartam partē in bonis tēporalibus possidēt, atq; ob eam causam necessitati, tā ecclesiasticorū q̄ laicorū subleuādę, ppugnandęq; ac manu defendendę paci ac iuri publicis, necnon & in Turcas, cæterosq; ecclesię Catholicę, ac sacri Ro. imperij hostes parandę expeditioni, præ rerū inopia vires minus suppetūt. Ideo negocij ipsi⁹ exigit necessitas, equitasq; q̄ sanctitas Pōtificia ita æque ac paterne rem tēperet, vt ecclesiastici etiam tanq̄ qui ampliores possident diuitias, nedū contra Turcas ad ferendum opem teneantur auxilares porrigere manus, sed ad tuendum ius publicum, ac tranquillum reipub. Christianę statum, quotannis pecunię quippiam contribuendum, ita q̄ Archiepiscopi & Episcopi ecclesiasticis prælati ac personis suę ditioni subiectis, ipsi soli ad ferendum hanc opem,

contributionem prædictam indicere, ius ac potestatem habeant.

Atque illud eo moderamine agatur, ut electores, cæteriꝫ **29**
Principes & magistratus laici ab ecclesiasticis proceribus, in
eorum principatibus, comitatibus, oppidis, ac territorijs, in
exercenda iurisdictione non perturbentur, aut præpediantur.
Nempe hac re fiet, quod laici inter ecclesiasticos ius, ac tranquillitatem publicam tueri, & ecclesiastici sub laicis degentes, eo facilius ac commodius etiam ius quæque suum defendere, ac manutenere poterunt, cum Ecclesiastici paria onera una cum laicis magistratibus ac gubernatoribus prouinciarum ferre & contribuere iubeantur, quemadmodum ad id ipsum ex Christiana & germana charitate, ac ob æquitatem, paritas tempus seruandam alioqui tenentur, obligatiꝫ sunt.

Et quandoquidem omnes ecclesiastici, in primis ac præcipue **30**
pue, merito pro viribus contra Turcas, tanquam hostes Christianæ fidei, ad ferendam opem, parandam defensionem, recusperandumque manu, quas olim crudelis ille ferro subiugarat Christianorum prouincias, teneantur. Eam ob rem, pro licito, bono ac pariter Christianæ reipub. utili & necessario, visum placitumque est, ut si quando exigere id necessitas videbitur, quod mundus & præciosior supellex ecclesiarum cathedralium monasteriorum, cæterarumque ecclesiarum ac religiosarum domorum, auri, argenti, vniouum, aliorumque præciosorum lapidillorum, denique & campanarum pars non necessaria, pro communi Christianæ reipub. utilitate in medium conferatur, ne thesaurus ille ecclesie Turcis potius, quam nobis custodiatur, adserueturue, id quod & per Græciæ regnum iam olim vsuuenisse experientia ipsa docuit. Quæ res Turcis magno cessit lucro, præsidioque, quando reperto hoc ecclesie mundo, seu thesauro, militibus suis comparare potuerunt vberiore comitum, ut eo instructiores hinc cæteras Christianorum vrbes oppugnarent ac prouincias.

VT PERSONAE ECCLESIASTICAE OB

31
perpetrata maleficia cōmeritam nullam luant pœnam.
Item quicumq; ecclesiasticos recipit ordines, maiores seu
minores, per hoc omnium pœnarum magistratum sæcularium,
vtcumq; magna perpetret maleficia, immunis esse cōtendit.
Nec hoc ita ordinati temere præsumunt, q; ab ecclesiasticis
summæ cōditionis statibus in peccandi hac licentia manuteneantur.
Sæpenumero enim compertum est, vt quum ita consecratis
præsertim sacerdotibus, per iura canonica legitimæ vxores
sint interdictæ, q; dehinc pudicitiam matronarum, virginum,
laicorū, s. vxorum, filiarum, fororumq; attentant, ac noctu
interdiuq; sollicitant. Efficiunt quoq; per assiduū ac indefessum
laborem, partim muneribus, donis ac blandicijs, vt complures
honestæ alioqui virgines & matrones, partim etiam in
secretis, quas vocant, Confessionibus; id quod euentu ipso
compertum est, diuturna opera labefactentur, ad peccata,
offendiculaq; cōmoueantur. Nec raro etiam euenit, vt ij
vxores ac filias, maritis patribusq; detineant, & remorentur,
minantes interim, gladio, aqua, igniue, vt uros repetitas
vxores, atq; tantorum malorum segetem ex libidine insana
contrahunt, mirum quid latrocinijs, homicidijs, innocentum
delatione, igni, rapina, furto, falsa cudenda numismata,
ac mille scelerum formis, interim cōtra diuina humanaq;
iura omnia non sine magno etiam aliorum offendiculo,
liberrime ac impune quotidie committant. Nempe imunitate
ac peccandi sua licentia, quam ex priuilegijs canonum sibi
vsurparunt, in hoc freti. Cum enim & semel compertum
habent, licere eis impune quicquid libuerit, tum ne dum
magistratib; civilibus, sed & suis episcopis ac superioribus
medium ostendunt vnguem, quodcumq; illi vel iubeant,
vel vetent. Et tandem vt in peccatis maleficijsq; perpetrandis
magis adhuc foueantur, præter omnem æquitatis rationem,
aliquatenus interdictū est Archiepis, & Epis, ne ma

Malefactores hos publice criminali iudicio reos agere possint, nisi prius degradatos, id quod tantis sumptibus, tantaque pompa celebrari oportet, ut propterea per quod rarissimum uncti illi malefactores merita plectentur poena. Adhuc adstringuntur, obliganturque Episcopi per sua Capitula, ut personas in sacris ordinibus, quod dicitur, constitutas, secundum Canonica etiam iura, poenis utcumque leuibus, punire, affligereque non audeant. Quae res tota eo spectat, ut ex disparitate hac, inter laicos ac Ecclesiasticos, similitates, dissidia, atque odia plus quam Vatiniana oriantur.

Illud quoque non mediocriter timendum est, ut si personae ecclesiasticae, iam dicti oneris, aliorumque malefactorum causa, quae quotidie perpetrare pergunt, non equa iura, iudices equos, paresque poenas habeant, quod eorum vita offendiculosa apud laicorum vulgus tumultum quempiam, seditionemque pergrandem, nedum contra ipsos ecclesiasticos, sed & contra magistratus, ac superiores omnes, quod impunita sinant maleficia tam notoria, commotura, excitaturaque sint. 32

Quapropter necessitas, equitasque ipsa sibi postulant, ut ecclesiasticarum personarum praedicta praesumpta privilegia abrogentur, aboleantur, e medio tollanturque, ac illarum gratia finaliter sanciantur, caueatur, ac statuatur, quod ordinati in maioribus vel minoribus constituti, vna cum personis laicis, equa habeant iura, equos iudices, paresque poenas: ita quod ecclesiastici ultra laicos, in paribus delictis, nullam praetendere possint praerogatiuam, immunitatemue, sed ut quisque delinquentium ecclesiasticorum, sub quo deliquit iudice, ob commissum suum maleficium, secundum delicti qualitatem ac mensuram, non secus atque alij malefactores, poena a iure communi imperij imposita delicto, commensurataque, plecti, puniri, & affici possit atque debeat. Id quod vere ecclesiasticis, hoc est patribus & eruditis viris, dubio procul, impendio magis arridebit, tantum abest, ut per hoc ledi ius eorum putent. Hac re namque fiet, ut titulo tantum ecc.

eclesiastici, alioqui improbi nebulones, ad obedientiam maioribus debitam, ac ad bene honesteq; viuendum compelluntur. Ad hæc seditiones, simultatesq; inter eos atq; laicos præcaueantur, euitenturq;. Deniq; & hoc ipso laici ad obseruandum, colēdumq; integrę vitę ecclesiasticos eo magis inuitabuntur, permouebunturq;.

DE ONERE BANNI SEV EXCOMMUNICATIONIS.

34 Item Romę cæterisq; in locis per Archiepiscopos ac Episcopos, aut certe eorū ecclesiasticos iudices, multi Christianorum ob causas prophanas, ob pecunię deniq; ac turpis queestus amorem excōmunicantur, multorūq;, sed eorū in fide infirmorum conscientię per hoc aggrauātur, & in desperationem pertrahuntur, ac deniq; ob pecunię, lucrue tantulum, aut alioqui res minimi præcij, ad internitionem vsq; anime, corporis, honoris, atq; rei familiaris, contra diuina humanaq; iura perducuntur. Quando nemo, nisi ob conuictum hæreseos crimen, excōmunicationis gladio feriendus, aut pro secluso a Christiana catholicaq; ecclesia, sacris literis testantibus, reputandus est. Eapropter Sac. Ro. Impe. Principes, proceres ac Status laici rogant, vt Pontificia sancti, tanq; fides Christianus, ac pius pater, velit præfatum onus Banni, seu excōmunicationis, apud sedem Romanam penitus abolere, ac apud cæteros Archiepōs, Epōs, & eorum iudices ecclesiasticos ablegare, tollere, & deniq; ita sancire, cauereq;, vt nemo vllam ob causam q̄ manifestum ac conuictum hæreseos crimen, & quantum ad sacrosanctam Christi fidem at tineret, excōmunicationis fulmine feriat, aut pro secluso a Christiana ac catholica ecclesia, habeatur. Per iniquum siquidem est, fideles Christi ob temporalium bonorum, lucrue, aut deniq; vllam aliam humanarum constitutionum transgressionem, excepta hæresis perfidia, a deo opti. maximo, suaq; ecclesia catholica excludi, seiungi, separariq;.

Quo

QVO PACTO MVLTICOHABITATO-
res, oppidorum excommunicati, & ipsi vtrūq;
innocentes excommunicantur.

Item & illud in plerisq; sæpiuscule euenit, q̄ vicinorum 35
excōmunicati decem, & eo amplius, quos tamen causa, nihil
omnino cōtingit, cum ipso principali excōmunicationis pœ
na aggrauantur, & non ob aliud, q̄ vt officiales ecclesiastici
scilicet iudices, facilius, citiusq; pro libidine sua miseram ple
beculam depeculentur, ac pro suo libitu, eorum abutantur
simplicitate, ipsosq; principales ad quascunq; etiam iniquas
acceptandas transactiones per hoc compellant, adigantq;.
Nam etiam si excōmunicatus ipse, vna vxore, liberisq; suis,
per intollerabile hoc & iniquissimū Banni onus, in exilium
ire cogatur, q̄ in hac re nullus sit officialibus modus, neq; fi
nis, neq; vlla facultatum ratio. Tamen nullus est hominibus
illis respectus, num industria, dataue ad hoc opera, & per cō
temptum, an necessitate ita impellente, vel casu potius, vici
ni cohabitatores, quum excommunicato ipso participarint,
commerciumue habuerint; aut sufficiens ne hæc fuerit cons
ciuibus causa, quare excommunicatum merito solum verte
re iussisse debuerant, horum p̄si habetur nullum. Sed vnū
curatur hoc per officiales, vt quousq; principalis ipse excō
municatus, soluendo non est, conciuēs ac vicini sui, vt ut cul
pa vacent, ad solutionem tamen quod superest debiti cogan
tur. Q̄ si aliquando officialibus in os obtrudatur, contra do
mestica, nempe canonica sua, eos hoc moliri iura, quæ pecus
niæ causa quempiam excommunicari, aut interdictum edici
vetent, Nihilominus tamen id ipsum conantur causantes in
terim, non ob pecuniam, sed contumaciam, quæ tanto sit
maior, quāto vnde sibi originem ducit, minorem habeat caus
sam, tales excōmunicari, atq; hac decipula, auaritiā suā
officiales, nugando contegere nituntur.

ITEM ET DE ILLICITIS INTERDICTIS.
D

36 Præterea, cum sacerdos, aut alioqui ecclesiastica persona, casu occiditur, tū nedum occisor excōmunicatur, sed & totū oppidū, aut totus pagus, iniquissime interdicitur: quod interdictum eousq; durat, tam diuq; interrupta pendent publica Christianorum officia, quousq; vel occisor, vel tota incolarū eius loci cōmunitas fecerint homicidij compensationem, homicidiumq; expiarint, non cōsiderato eo, dederit ne occasio nem, vt se gesserit probe, vel nequiter versatus fuerit occisus sacerdos, vel alias ecclesiastici ordini ascriptus, licet iura canonica ipsa in quibusdam casibus, modum negotio prescribant, pregrauanturq;. Itaq; ex delicto vnus, centum alij nihil tale cōmeriti, nedum contra cōmunem æquitatem, sed & contra omnia diuina & humana iura.

DE ABROGATIONE FERIATA,

rum aliquot dierum.

37 Insuper & feriarum festorumq; dierum tanta copia laicorum vulgus non mediocriter vrgetur. Nimirum, cum tot sint religiosi facti dies, vt vix ægre tēpus agricolis suppetat, quo fructus agri, tot sudoribus e terra pellectos, aliquando aqua pluuiā, immodicoue æstu, non raro etiam grandine, aliaue tempestate pēriclitantes, in horrea conferant, quos tamen fructus, si non feriarum solennibus præpediti forēt, commode, ac citra iacturam ex agro legere, domumq; ferre potuissent. Adde, q; feriatis quoq; diebus; qui dubio pcul bono consilio, ac in dei opti, maxi, honorem, primum bene sunt feriat; innumera perpetrantur delicta, peccataq; & scelera poti; q; his omnipotens colatur, venereturue. Id quod res ipsa notorium facit, tantum abest, vt testibus hoc egeat. Eamq; ob causam Sa. Ro. Impe. Status laici consultius putant, ac reip; Christianæ conducibilius, si effrenis feriarum (quæ animis q; externo cultu Christianis, hoc est his, quib; a peccatis semper feriandum est, rectius celebrantur) festorumq; dierum numerus paulo coherceatur in arctum, minuaturq;.

DE DOMIBVS ORDINVM MILITARI

um, ac Baliujs, vt vocant, per Appuliam, Siciliamq; ordinari militari Teutonicoꝝ vi, doloq; Germanorum ditioni ereptis.

Item licet dominis ordinis diuæ Marię virginis, quos vulgo fratrum Teutonicoꝝ vocant, ex liberalitate Romanorū Imperatorum celeberrimæ memorię; item & principum, Comitum & Baronum, in eos collata, cæterorumq; nobilium contributa auctione, certa bona temporalia, ac redditus & census annui, per Appuliam, Siciliam, reliquamq; Italiam, empti sint atq; adaucti, non ob aliud, q̄ vt contra hostes Christianæ religionis, ad pugnam instructiores foret, haberentq; Germani nobiles pariter & fidei Catholicæ propugnatores, vnde commodius & honestius vitā militiæ semper paratam viuere possent, ea ex honorum asse præfecturæ eius ordinis aliquot, quas vulgo Baliujs, ac a comœatu ordini parando, comœaturas vocant, distinctæ sunt, & determinatæ per classes, quas & quiete sine cuiuspiam turbatione, per multa sæcula possederunt, vsurparuntq;. Attamen per præcedentes Romanos Pontifices ordini prædicto bona talia erepta, ac Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopisq;, illisq; nec Germanis, nec præfati ordinis militaris existentibus, collata traditaq; sunt. Quemadmodum & in hūc vsq; diem militaris Germanorum ordo hisipis spoliatus carere cogitur. Insuper priores Romani Pontifices domus ordinis supradicti locastas, nato Italo, nempe Hieronymo Veneciæ tradiderunt, ac concesserunt. Eumq; ordinis sæpedicti insignibus decorarunt, contra Romanorum licet Pontificum ac Imperatorum statuta & priuilegia, toties antehac per eorum prædecessores roborata, quibus ad Germanos tantum ordinis milites, vt hæc omnia pertinerent, cautum, sancitūq; est.

Deinde & Romaneses Curtifani ordinis supramemorati, domos per Italiam, Bononiæ puta, Papalibus Bullis ac pro-

uisionibus attentare conati sunt, quo facto, ordinem ad litis
gandum secum Romæ coegerunt. Id quod non ad mediocrem
perniciem, & ipsius ordinis, & totius Germanicę vergit na-
tionis. Demum Germanis Stablore quoq; diui Benedicti mo-
nasterium, cōtra foundationis, quanq; iura superioribus, pau-
cis equidem annis ereptum est, ac in commendam, vt aiunt,
cardinali Columnæ collatum; quæ omnia in perniciem ten-
dunt, ac irrecuperabile Germanicę nationis detrimentum,
attentatumq; est, quicquid id est, contra ius & phas, ac æquis-
tatem omnem. Eapropter Imperij Status hic quoq; rogant,
Sanctitas Pontificia velit Militari Teutonicorum ordini, bo-
na erepta, censusq; & redditus ablatos, absq; vltiore mora
redhibere, reddere ac restituere, aut id ipsum, vt quantocius
fiat, mādare, curareue, quemadmodum iuris, boniq; & equi
ratio hoc sibi postulat.

DE ONERIBVS SACRI ROMANI IMPE-

rij Statuum laicorum, contra Archiepiscopos, Episco-
pos, cæterosq; prælatos Ecclesiasticos, eorum quoq; Ca-
pitula, ac suffectos iudices, quos vocant ecclesiasticos.
39 Præter onera supra memorata, Archieporum, Eporum &
prælatorum, q; hī, vt prædictum est, a sede Romana conser-
uatores delegatos, atq; id genus alios plerosq; ecclesiasticos
impetrant iudices, per quos laici non ferendis aggrauantur
modis, q; non omnino infrequenter euenit, vt laici in pericue-
lum ac perniciem animæ æstimationis, corporis atq; bonorū
perducant, ac quantū per hos stat iudices, pertrahantur etiā.
Sed hic nondum finis. Sunt enim complura adhuc alia gra-
uamina, prout sigillatim ea per capita nunc recensentur.

PRIMUM, QVIBVS MODIS LAICO

rum bona immobilia ad ecclesiasticorum manus, &
non contra, ab ecclesiasticis ad laicos perueniant.
40 Item, quum a sede Romana constitutionibus sit cautum
ac prouisum, ne bona ecclesiastica, præsertim immobilia, rea

gulariter personis laicis, vnq̄ distrahi aut vendi possint, & tamen ecclesiastici, nulla cogente necessitate, sed tantū, vt eorum res familiaris reddatur lautior, crescantq; census, nunq̄ non cessant, laicorū prædia emptionibus, innumerisq; alijs modis ad se pellicere, si qua tandem sit possibile via. Quod ipsum quoq; statibus laicis graue, dānosum, ac intolerabile est. Quam ob rem Sa. Ro. Impe. Status laici reipub. Germanorum vtile, necessariumq; putauerūt, si omnia bona immobilia, soli, s. quæ posthac aliquo quocunq; tandem titulo a laicis ad ecclesiasticos peruenirēt, possent a laicis superiorib⁹, quorum ditioni prædia hæc subiecta forent, tandem ab ecclesiasticis redimi, lvi, atq; iusto precio vendicari, nō considerato, quicquid cōtra hoc priuilegiorū præterderent ecclesiastici.

QVOMODO EPISCOPI BONA HEREDITARIA ecclesiasticorum ad se trahere conentur.

Nec raro & illud factū contigit, q̄ quum personæ ecclesiastica bona hæreditario titulo, a maioribus suis, vna cum cæteris cohæredibus, iure hæreditario sibi forte vsurparent, ac si dehinc intestati decessissent ecclesiastici, tum per episcoporum nonnullos sibiipsis bona illa hæreditaria laicorum vendicari ceperunt, non in mediocrem proximorum venientium ab intestato cognatorum perniciem ac iacturam. Quæ res ipsa quoq; laicis non ferēda, immo omnimodo onerosa, intolerabilisq; est.

QVO INGENIO BONA QVAEDAM LAICA quæ ecclesijs, aut alijs religiosis domibus certis pactionibus vendita sunt, vel hypothecata, di tioni Ecclesiasticæ subiugari conentur.

Ad hæc, si quando casu ita contingit, q̄ bona laica temporali iurisdictioni subiecta, fructibus, redditibus, censibusue annuis ecclesijs, ac cæteris religiosis domibus legentur, vendantur, hypothecentur, aut quouis alio titulo tradantur, vel a laicis erga ecclesias ac monasteria annuo censu tributæ

ria efficiantur, moliuntur ecclesiastici, talia prædia laica ex civili potestate ac ditione in ecclesiasticam transferre, atq; huic, utcumq; iniquo illicitoue conatui, Episcopi, ecclesiasticiq; patrocinantur prælati, tuenturq; rem longe iniquissimam, tantū abest, vt in hoc quemq; reuereantur ecclesiastici,

DE COLLATIONE BENEFICIORVM

Ecclesiasticorum iam primum fundatorum.

- 43 Item, quum beneficiū aliquod ecclesiasticū a laicis summe vel mediæ conditionis primum fundatur, dotaturq; tūc quidam episcoporum primam eius beneficij collationem sibi vsurpare nituntur, ac beneficij ipsius dotationem, fundationemue prius cōfirmare recusant, q̄ eorū intentionibus acquieuerint, qui beneficia ex suis censibus dotarunt, hoc est, fundatores & patroni secundum iura etiā Canonica collatores ordinarij.

DE CONFIRMATIONIBVS BENEFICIORVM Ecclesiasticorū, non necessarijs, atq; alijs id genus grauaminib⁹.

- 44 Præterea si quis nouā fundationem beneficij ecclesiastici fraternitatisue erigere, atq; eandem confirmandum petere velit, quanq; confirmationis huiusce, de iure ac æquitate minime indigeat. Nihilominus tamen fundatores beneficiorū præter modum, pecuniarū exactionibus, ad viuum vsq; ad grauantur, exugunturq; ac per Romanorum statuta, technas ac subtiles practicas, eo adiguntur, vt fundationes hæ omnes, quamuis minimi sint precij, necessario confirmentur. Quod ipsum non mediocri Germanorum laicorum est onus.

DE SVBSIDHS ET ALIIS ONERIBVS QVAE

- imponuntur ecclesiasticis, qui collatores habent laicos.
- 45 Deinceps, si quādo cōtingit, ecclesiasticā psonā a laico beneficio aliquo dotari, & Epō pro inuestura accipiēda presentari, tū Episcoporū in spiritualibus, vt vocant, vicarij, pro inuestura tantum erogant eris, presentatis illis, quantum cole

latum beneficium in annuo habet proventu, nonnunquam etiam, quantum bimo. Ita enim altera portio exigitur Episcopo, & reliqua interim archidiacono, aut archipresbytero, p*ro* inuestura, vel possessionis traditione.

Insuper nimiumque pro viribus, illicitis exactionibus gra- 46
uant episcopi beneficia, subsidijs nimirum, nullae licet subsint
urgentes, aut illud sibi admodum postulantes causa, hoc est
quod iura vocant, manifeste & rationabiles, vltra etiam mo-
dum, quem iura communia in casibus euidentibus & neces-
sarijs praescribunt. Illis nepe casibus, quibus solis iura, substi-
dium ab ecclesiasticis erogari permittunt, fitque eius immodi-
co vsu, vt presbyteris vitae necessaria, vix aut certe ne illa
quidem relinquuntur. Demum & in totius populi caput hoc
retrahat onus, quando ita praemuntur sacerdotes, vt respi-
rare eis non liceat, ni vicissim subditam plebeculam arrodant.
Ita ex onere seritur onus, eousque, vt nullum gratis, nisi nume-
retur semper aliquid, ministrat sacramentum, ecclesiaeque Chris-
tiana donum, ad quod tamen praecipuum gratis vt faceret,
darentque ea gratis, quae nullo are redimi possunt, atque ipsi gra-
tis accepissent, sacrosancti Euangelij attestantibus literis, te-
nebantur. At illud res ipsa fecit notorium.

QVO PACTO SAEPIVS ET QUIDEM PLV-

res, vna indocti atque inidonei ordinentur sacerdotes, 47
Item Archiepiscopi, episcopi, & eorum suffecti, quos Suffra-
ganeos vocant, saepenumero plures indoctos, idiotas, inha-
biles, vilesque, ac ludicras personas ad sacerdotij functionem
ordinant, qui cum ex ministerio ecclesiae, ad quod minus sunt
idonei, viuere non possint, tamen neque aliunde vel ex bene-
ficijs, vel proprijs hereditarijs bonis, vnde vitam presbytero
dignam, ducere queant, habent, sed tantum imaginarios
& fictitios, aliquando neque illos quidem, secum ferunt titu-
los, fitque dehinc, aut ex innata malicia, morumue leuitate, aut
qua praemuntur, aegestate (sicut res est maesuada fames) vt

inhonesta exerceant commercia, ac munia, sacerdotibus obeant indigna. Quæ res ansam subinde ministrat, vere ecclesiasticos, ac Christo sacros presbyteros floccipendendi, nihilicquæ faciendi, quæ illorum vita coram vniuerso populo offendiculis sit quæ refertissima. Interim a quibusdam episcopis sex corruptis testibus, ad hoc adhibitis, dignus ne sit sacerdotij munere, vel minus ordinandus, fides adhibetur, qui passim quoscumque indignissimos simulatis suis vocibus testantur dignos, ad quod hoc ministerium aptos ferunt & accommodos: licet non raro nullus personatorum illorum testium, ordinandum, vel de facie albus an ater sit, nouerit, conanturque ita Christianis sanctionibus, sub persona, fuce, atque fictitio tantum prætextu satisfacere.

DE IMPENSIS IMMODOICIS, QUAE IN ecclesiarum consecratione insumuntur.

48 Insuper quum ecclesias ac templa prætenuia quidem, deo dicant, sacrantque nonnulli suffraganeorum, subditos utcumque per se egestate laborantes, superfluis, minimeque necessarijs sumptibus onerant: neque hoc contenti, quin munera quoque, & illa quidem immodica, a misera plebecula exigant.

49 Item quum laici ecclesijs altaris donant ornamenta quaedam, necnon casulas, & similia, ac in dei honorem pecunias suas expendunt, nihilominus tamen Suffraganei exigunt, ut talia, priusquam ad altaris conuertantur usum, consecrentur, pro qua demum consecratione munera ac dona petuntur innumera. Quapropter æquum est, ut tales abusus deleantur, Et si Suffraganei frustra laborare nolint, ut vnicuique prælato aut plebano talia faciendi permittatur potestas.

QUEMADMODUM CEMETERIA NONNUNquam superflue, ac minime necessario consecrentur.

50 Demum si forte sine armis, pugnis tantum & capillis in cimiterio, duo, pluresue manus conferant, aut rixam habeant, ad sanguinis usque quantumuis modici effusionem, tum ad interdictorum.

interdictorum feueritatem recurrunt ecclesiastici, nec prius publica Christianorum redintegrant officia, q̄ ciuium vniuersitas cimiterium denuo magna pompa, grauiusq̄, nec profecto minoribus impensis consecrari curauerit, q̄ primum, vt prædictum est, ex prophano redditus sit sepulturae is locus sacer. Quæ omnia in caput tandem redundant laicorum.

Item, Suffraganei excogitauerunt, vt solum ipsi, & nullus alius sacerdos, laicis campanas baptisent: credunt deinde simpliciores ita affirmantibus suffraganeis, tales campanas baptisatas, demones & tēpestates pellere. Quapropter innumeri plerūq̄ adhibentur compatres: præcipue vero, qui fortuna pollent, exorātur, qui baptismationis tempore funem qua campana religata est, tangunt, ac Suffraganeo præcinnente, (quemadmodum in paruulorum baptismatione fieri solet) omnes pariter respondent, ac campanæ nomen ingeminant, vesteq̄ noua, quæ admodum & Christianis fieri solet, campana induitur. Inde ad sumptuosa properatur conuiuia, quibus præcipue compatres, vt eo largius munera offerāt, adhibentur, nec non suffraganei & eorum capellani cum multis alijs ministris regaliter pascuntur. Nec hoc satis est, sed & suffraganeo mercedem persoluere necesse est, q̄ illi munusculum vocare solent, inde euenit, vt aliquando etiam in paruis vilis centum floreni in tali absumantur & expandantur baptismatione: quæ res non solum superstitiosa, sed etiam Christianæ religioni contraria, ac simpliciorum seductio, & mera est exactio. Veruntamen Episcopi, vt suffraganeos vel vilissima oberare possint mercede, talia & adhuc absurdiora tolerant. Res igitur tā nephāda & illicita merito aboleri debet. Ceterum si conducere videtur, vt campanæ consecrentur (ita enim Suffraganei baptismationem appellant, quoties a prudentioribus de hac re interpellantur.) conueniens erit, vt talis consecratio per vnūquencq̄ sacerdotem: quemadmodam

E

et aqua benedicta, sale, herbis, & similibus fieri solet, idque absque precio & expensis laicorum, ne populus simplex ita educatur, & damno afficiatur, nec non auariciae detestandae praesumptio euitetur.

QVEMADMODVM DE NOVA SANCTI

cuiuspiam celebritate partem petant oblationis.

- §2 Deinceps, si forte per diocesim episcopi alicuius noua effertur Sancti celebritas, ad quem passim concursus fit, tum episcopi aut praelati eo loci, oblationum omnium tertiam, aut certe quartam partem sibi vindicare praesumunt. Quod tamen domestica eorum, nempe canonica iura, eis non permittunt, quin oblata illa pecunia, potius ac merito, pro totius Christianae reipub. necessitate, ad contrahendum militum manum, parandamque expeditioni bellicae com meatum contra Turcas usurparetur, aut certe in proximi verteretur necessarios usus.

QVO PACTO ILLICITAM A PRAEPOSITIS

monasteriorum deo dicatarum virginum petant pecuniam.

- §3 Item, quum monasteria aliqua deo dicatarum virginum, per praepositos, seu praefectos gubernentur, qui tamen ad libitum officio hoc moueri possunt: neque enim perpetua est haec praepositura, attamen episcopi, acceptioni aut missioni praepositorum, prius consensum suum adhibere recusant, quam a monasteriorum deo deuotarum, simpliciumque puellarum pecuniae aliquid numeratum fuerit.

- §4 Item quum Abbas quispiam, aut abbatissa eligitur, conunguntur iterum per suffraganeos consecrari, licet antea ut monachi & moniales satis superque sint consecrati, Suffraganeorumque cum suis regie excipere & pascere, ac insuper tam muneris loco, magnam persolucere pecuniam. Quae res non in paruum damnum cedit monasteriorum, sed etiam illorum, quibus monasteria illa sunt subiecta. ¶ Insuper Pontifices summi multa ac varia in curia Romana excogitarunt officia, quae

ipſi immāni vendunt precio, quod quidem illi perſoluere coguntur, qui (ita iubente Pontifice) opera talium indigēt officialium, ſeu ſcriptorū. Hinc euenit, vt natio Germanica, præcipue vero Epifcopi, quoties Pallium redimunt, aut confirmationem a Romano petunt Pontifice, ac multi alij oppido aggraentur, ac longe plus q̄ elapſis annis, pecunias ſuas dilapidare compellantur. Hinc facile conijcere licet, quot Romæ, quantiq; laquei pro emungendis nūmis tendantur. Quas propter talia officia merito deleri debent.

DE ARCHIPRESBITERORVM OFFICIALIBUS, & alijs iudicibus eccleſiaſticis.

Archiprebyterorum quoq; officiales, vt plurimum, ſunt 55 indocti, inhabiles, inſuper & ſcurrilibus moribus, nihil penſi habentes, nihil auentes, q̄ pecuniam, Et q̄ notorie in publicis degant peccatis ac facinoribus, quotidiano diſcitur uſur, per quod laici, quos ob admiſſa, debito modo corripere, ac in pietate Chriſtiana eruditiores & meliores reddere debebant, nedum ad meliorem frugē non perducuntur, ſed offendiculis onerantur potius. Ad hæc per leues ac viles has officialium perſonas, in quorum conſcientijs, nulla Chriſtiane pietatis viget ratio, ſed tantum ſcleratus habendi amor, laici miſere ad viuum uſq; in bonis ſuis ſpoliantur, ac deprædantur. Id quod Archiepi & epifcopi, ſi quidem re vera quod dicuntur, eſſent, hoc eſt Chriſti paſtores, dubio procul, diutius non tolerarent, oueſq; Chriſti talibus offendiculoſis paſtoribus curandas, minime cōmendarent, paſcēdaſue cōmitterēt.

Q̄ INIQVE LAICI AD VETITVM TRAHANTUR eccleſiaſticorum tribunal.

Fere & hoc quoq; accidit, vt laici ad eccleſiaſticorum, licet per inique, trahantur iudicium. Nam etiamſi actor ſit eccleſiaſticus, qui laicum reum iudicio conuenire intendit, attamen nihilo magis ordinariæ iuriſdictioni reorum deferunt, quin paſſim eccleſiaſtici tales reos laicos, ſ. quaſcunq; etiam 56

E η.

ob causas civiles ac plane prophanas, ad ecclesiasticum tribunal, refragantibus omnibus etiam iuribus, pertrahere adnituntur, quum tamen maxime conveniat, ac iure non ignoto sit, quod expressim cautum, actorem rei, forum sequi debere.

QVO PACTO MAGISTRATVVM

civilium subditi, propter debitam pecuniam, ad iudicia ecclesiastica pertrahantur.

17 Præterea ecclesiastici sapiuscule laicorum subditos ob debita pecuniaria, coram ecclesiastico iudice in ius vocant, ac pregravi eorum iudiciorum ordine eosdem inibi vexant atque excutiunt, licet a civili magistratu, adeoque iudice reorum ordinaria iustitia, iurisque debita executio eis nunquam fuerit vel denegata, vel diutius quam par sit, procrastinata, fitque ita peractorum, ut dictum est, petulantiam, quia conventi iudicio ecclesiastico laici, varios ob casus ius suum non ita examussim vel deducere per imprudentiam, vel non probare per simplicitatem, noverunt, neque edocti sunt, ut in prætentam pronuncientur excommunicationem, ac irreparabilem rerum suarum perducantur detrimentum, perniciem & iacturam.

QUE INIQVE LAICIS IUDICIBVS PREBEATVR

ocasio ab ecclesiasticis, subditorum suorum petendi missionem.

18 INSVPER & alias ob plures causas illicitas, a iudicibus ecclesiasticis contra personas laicas emittuntur citationes ac monitoria: quantum tales iudices, publica etiam testante fama, indubitanter perspectum habeant, vocatos ita in ius ad ditionis suae terminos minime pertinere, illosque ad ordinarium ius remittendos fore. Quod ipsum quoque laicorum subiectis non ferendis modis, graue onerosumque est. Nam et si causæ, personæque tales ad instantiam magistratuum civilium ac laicorum superiorum petitionem, tandem ad ius dicentis laici ordinarium remittantur tribunal, nihilominus tamen ita immerito in ius vocati, grauibus onerantur impedij, damnis, & expensis, eo quod superiores suos laicos, quos non raro ultra centesimam

mum lapidem peregre abesse cōtingit, primum requirere, dehinc literas missionum ab his impetrare, ac tandem eas ipsas iudicibus ecclesiasticis mittere cogantur: interim nuncijs ad hoc conductis erogāda est pecunia, cessandum a quotidianis operibus, ferendę impense, itinerum atq; aduocatorū, Q; si forte superiores suos in ius vocati nō continuo implorauerint, missionum literas impetrarint, easq; iudicibus predictis transmiserint, ac ad monitionē vsq; processum interea fiet, iam ecclesiastici iudices vel requisiti hinc a vocatorū superioribus, quæcunq; tandem in ius vocati sit causa, remittere tamen ita vocatos atq; admonitos ad ordinarium iudicem laicum recusant.

Q; IUDICES ECCLESIASTICI CAVSAS

aliquot speciales, licet laicas, ita suæ afferant ditioni, vt omnino eas remittere nolint.

Quum apud ecclesiasticum iudicem ob decerptum virginitatis florem; item ob illegittime natorum, hoc est naturalium liberum statum, aut seruientium mercedem, viduarumue, quæcunq; etiam iudicio ventilantur causæ, contra laicos reos, tū vel interpellati a litigantium laicorum superioribus, iudices ecclesiastici, terminum tamen sistendi iure, nec circumducere, aut ad se in ius vocatos, ordinariæ iurisdictioni vt remittāt, precibus induci possunt.

DE ALIIS ILLICITIS ET INVTILIBVS
expensis causarum prophanarum, quæ ad Ecclesiasticos iudices trahuntur, ac denuo remittuntur.

Ad hæc, quum laicus coram iudice ecclesiastico, vt supra dictum est, inique in ius vocatur, demumq; ad petitionem iudicis ordinarij remittitur, tunc temere agentis procurator, qui tam male in ius vocari fecerat laicum reum, mercedem suam, a conuento, qui tamen temere ad vetitum tractus fuit iudicium, petit, cogiturq; dehinc excōmunicationis poena innocēs ille vltra expensas, quas ob malam in ius vocationem

E iij

in itinera, procuratores, proque impetrandis & redimendis
missionum literis, necessario expenderit. Adde & neglectas
rum operum aestimationem, iam tandem nulliter & inique
emissos iudiciarios processus persolvere, atque ere non immo
dico coactus licet pensare. Namque id si forte recuset, anathe-
matis praesto est gladius, hoc ei minantur iudices ecclesiastici
fulmen, ni persolutis vocationum literis, habendi libidinem
ipsorum satiauerint. Ita afflicto additur afflictio. Neque iuris
ratio, quae temere in ius vocato, refundendas dicitat expen-
sas, a iudicibus his curatur quicquam; immo iudiciarius hic eorum
ordo, ex diametro, quod aiunt, cum iuris bonique & aequi or-
dine pugnat. Eum tamen iudiciorum ordinem, non ob aliud,
quantum coniectura assequi licet; haecenus ita religiose ob-
seruarunt, quam ut plurima actorum turba per hoc ad eorum al-
liceretur tribunal. Ita semper iniquum, ex re, quae merito des-
bebat esse aequissima, student facere lucrum.

QVOMODO NOVAE PER VIOLENTIAM

instituantur decimarum praestationes.

- 61 Item etsi laici per multa annorum curricula de certis eorum
prediis, neque maiores neque exiguas, ut vocant, praestiterint de-
cimas, tamen per ecclesiasticos iudices, apud quos iniquis li-
tigant conditionibus, auctoritate iudiciaria, ita eis fit nego-
cium, ut aut petitas iudicio decimas, siue quidpiam aliud est,
quod ab eis exigitur, praestare, persolvereque, aut excommunica-
tionis poenam ferre, necessum habeant. Neque hoc temere. Nam
etiamsi a sententia quantumvis iniqua Romam appellauerint, non
eos fugit quam onerosus atque dispar sit & illic litium euentus.

QVO PACTO ECCLESIASTICORVM

officiales ac suffecti, & ipsi laicos ad ecclesiasticorum tribunal
in ius trahere conentur.

- 62 Ad haec omnia personae ecclesiasticae nedum ipsae per se
laicos, quibus dictum est, ac similibus casibus, ad ecclesiasticos
eos trahunt iudices, verumetiam ecclesiasticorum officiales,

suffecti, procuratores, domestici, famuli, famulaeque, ac denique ipsorum etiam subditi, conantur, adnitanturque idem iuris, quod eorum habent superiores, sibi ipsis quoque asserere, usurpareque.

DE CAUSIS INIURIARVM, QVAE CORAM
ecclesiastico ventilantur iudicio.

Tandem, si quando ex facto euenit, ut ecclesiasticus contra laicum iniuriarum agere, illatas forte verbo iniurias, intendat, conatur ecclesiasticus iudex eas ipsas quoque suae iurisdictioni vindicare causas, quo denuo reus iudicio conuentus, ordinario iuri suaeque eripitur atque eximitur iurisdictioni.

QVEMADMODVM CAUSAE PROPHANAE OB
interposita iuramenta, ecclesiastico tribunali asserantur.

Insuper & id praesumunt officiales, si quando in causis prophanis, ac inter personas ecclesiae minime sacras, dicatae, sed omnino laicas, data fide, seu praestito iuramento, verbo, vel in scriptis, pacta, obligationes, contractus, vel promissiones factae sint, vel celebrataeque eam ob rem, atque huius praetextus ratione, tales prophanas, laicaeque causae coram ipsis potius, quam ordinario iudice agitari debeant: quae noua ecclesiasticorum techna vsu si increaseret, ac diutius toleraretur, iam actum foret de ciuili causarum auditorio, quod omnes prophanas ciuilesque causas, contractuum atque transactionum, hac via necessario ad ecclesiasticos pertraherentur. Quis enim contractus, quae transactio, quae denique inter paciscentes conuentio, quae non sit solenni ita stipulatione, aut promissione vallata? Illac nimirum rerum veniremus, ut in totum ciuilia eluderentur iudicia. Quod nedum contra aequitatem ipsam, contra omnia iura scripta, sed & ciuili magistratui intolerabile foret. Nam ut demus hoc interim ecclesiasticis iudicibus de periuicio commisso, notionem ut habeant: nihilo magis per id causae ipsius principalis, contractus puta, aut transactionis, quam ob rem ille peierauit, iudices competentes erunt, quin periueros illos ob religionis transgressionem manifestariam

tantum iudicio convenire possent, ac Canonicam huic indice-
cere mulctam, reseruatam tamen civili magistratui, qui perius
ros poenali iudicio secundum civiles sanctiones plectere ius
habent, commissa sibi ob id poena.

QVONAM MODO REFORMATIONES
suorum iudiciorum nec obseruent, neq; manu, hoc est, execu-
tione debita tueantur.

65 Præterea, nedum rationi consona iura cōmunia, sed & eccle-
siarum aliquot cathedralium, propriæ reformationes, no-
torix, in q̄ plurimis casibus negliguntur, irritaq; fiunt, dum
contrarius ex eisdem ducitur sensus. Exequuntur enim hæ
contra hos tantum, quorum potestatem ipsi nō reuerentur.
At si res potentiores, aut eos, quibus manu pares esse non
possumus, contingat, tum ex iuris sui rigore remittunt quip-
piam. Nam etsi maxime episcopi locorum ordinarij, aut eos-
rum officarij a vim passis, aut his, quibus contra ius iniuriæ
illatæ sunt, pro debita iustitiæ executione, ac talium grauami-
num onerumue abrogatione interpellentur. Sæpenumero
tamen euenit, vt quærela hæc, vel præpositum contingat,
vel decanū, vel certe capitulum, ac ecclesiæ canonicos capis-
tulares, hoc est eos, contra quos loci huius ordinarius episco-
pus, vtcunq; æquitati fauens, remorante eum hac via, in ele-
ctione præstita, ac promissa fide, meritā trāsgressionis emen-
dationem atq; mulctam præsumere, eisq; infligere nō audeat.

66 Ad hæc episcoporum ac prælatorum nonnulli pro tempo-
re ecclesiasticorū iudiciorum Synodumq; ad suum libitū spe-
ciales quasdam & prætentas ferunt reformationes, ordina-
tiones, leges atq; statuta, quæ ipsa multifariam a iure cōmu-
ni dissident, ac seorsim toto civili magistratui & iurisdictioni,
eorumq; subditis derogant, atq; pernitiem adferunt. Neq; vl-
lam præ se ferentia æquitatem, q; ad ecclesiasticorum priua-
ta compendia, inq; laicorum necem sint excogitata, atq; effi-
cta. Eamq; ob rem laici ea acceptare, aut his parere minime
tenentur.

tenentur, Nam neq; ipsi Ecclesiastici domesticas has suas cō-
stitutiones scđm rationabilem, synceriorē, ac germanū equis-
tatis intellectum, obseruant, Etenim tametsi reformationes
huiuscemodi, vt plurimum, statuant coram officialibus, eorū
rumq; ecclesiasticis cōsistorijs, manifesta ac notoria tantum,
minimeq; occulta delicta, debere agitari atq; ventilari, consi-
derariq; in primis salus animarum, & honor Iesu Christo des-
bitus, potius q̄ pecuniarum lucrum, Attamen eius rei oppo-
situm, atq; ex professo contrarium, negocium ipsum, innu-
meræq; aliæ coniecturæ ac circumstantiæ plus liquido ma-
nifestū reddunt; id quod partim ex supra enumeratis, partim
ex recensendis sequētibus articulis, vtcunq; succinctis, cuiq;
æstimare facile est.

QVEMADMODVM PLVS PECVNIAE,

Q̄ pœnitentiæ peccatoribus imponant,

Patrum canonibus sancitū est, spiritualibus ac manifestis
peccatis, spiritualement pœnitentiam seu satisfactionem impo- 67
nendam esse, vt sic non pecuniæ lucrum, sed potius anima-
rum salus quæri iutelligatur, Id quod supra etiam memora-
tum est, At ecclesiastici iudices & officiales, perperā animadu-
uersis canonibus, dictam spiritualement pœnitentiam in tātum
exasperant, aggrauant & augent, vt laici, priusq; eam satisfac-
tionem acceptare velint, pecuniā magis sibi ab ipsis immu-
nitatem comparent; qua re laici multum præmuntur, eccle-
siastici contra multum ditantur, vtputa qui in suum priuatū
commodum & partis agunt munus, & iudicis, quod tamen
omnibus iuribus dissonum est.

QVEM IN MODVM HONESTI VIRI ET MVLIE- res ex falso rumore sæpenumero grauentur,

Accidit etiam nonnunq; q; viri & mulieres coram officia- 68
li, seu ecclesiastico tribunali, vt delictorū ac scelerum fontes,
sinistro rumore deferuntur, ac non prius per sententiam in-
nocentes declarantur, q̄ vbi se iureiurando purgauerint; qua-

F

purgatione facta, in pristinum æstimationis statum restituntur. Et quis tam sinistre denunciatis incommoda, damna, impense, eam ob rem perpeffe, merito refundi deberent; nihilominus tamen innocentes ipsi in dictæ restitutionis fidem officiali, ecclesiasticoue iudici, duos aureos, cum aurei quarta parte, pro absolutorijs literis, nequaquã necessarijs, numerare coguntur. Et hoc est, cur officiales, ecclesiasticiq; iudices, tã iniquas & illicitas, rumoris falsi, atq; delationis causas, ita adfectentur, ad se euocent, solisq; sibi vendicent. Id tamen ipsum nõ sine magna singulari, ac graui iactura mortalium committunt. Nam sæpius euenit, q; altercantes mulieres, ira, inuidia, seu alio quopiam adfectu commotæ, inuicem se maledictis impetant, conuicijs proscindant, in tantumq; demerentur, q; altera alteram vel adulteriã, vel magicæ artis ream insimulet. Quod vbi coram officiali deducitur, tum illa, quæ per iracundiam alteram probris ac contumelijs adfecerat, iurisiurandi sacramento sese excusare, ac purgare cogitur: scilicet quicquid iniuriarũ in alterã profuderit. Id omne non ex certo animi proposito, sed ira, inuidiaq; profectum esse: pariq; modo altera, quæ adulteriã, necromanciæue insimulata est suam innocentiam: quodq; prædictorum nequaquã sibi conscia sit facinorum, iuramento detegere iubetur. Interim vero quilibet apud se facile conijcere potest, in talibus causis, mulieribus, siue memoratorum scelerum vacuæ sint, siue ipsdem criminibus obnoxia, iurandum tamen esse, dum modo famam, honorem, ac vitalem spiritum retinere velint. Qua ex re non solum illicitum pecuniarum lucrum queritur, sed & deliberatæ peierationes extorquentur, sæcularesq; iurisdictiones, & iudices in eorum mulctandi officio impediantur. Et sic contra rationem, impunita remanere delicta necessarium est.

QVOMODO ECCLESIASTICI IVDICES ILLICITUM ex iactatis matrimoniorum causis petant interesse.

Deinceps quum inter virum atq; foeminam de pangendis matrimonialibus sacris illis foederibus, negocium quod inter eos forte agebatur, eousq; processit, q; ab alterutra partium matrimonij contractus, ex pactionibus illis, ratus, perfectusq; praetendatur. At inficietur altera, datumq; est, ab altera alteri personae vestium, aut alioqui mundi muliebris quidpiam, tanq; arrabonis loco, adseruandum ac custodiendum. Accidatq; deinde, vt asserti contractus matrimonij, s. contemplatione cōtrahentes, ad ecclesiasticum perueniant tribunal, ac ibidem per sententiam, in diuersum ire iubeantur, separenturq;. Tum iudex ille ecclesiasticus inique hoc sibi in hac causa praetendit interesse. Nimirum, vt omne quicquid hinc inde arrabonis vice traditū sit, vt hoc sibi cedat tanq; cōmissum. Id quod nedum contra omnia iura, sed & æquitatem atq; honestatem ipsam proculdubio est.

QVIBVS ARTIBVS IVDICES ECCLESIASTICI causas promiscuas, quæ coram ciuili etiam magistratu in iudicium deduci possunt, sibi solis vendicare conentur.

Item, licet complures sint causæ ita promiscuæ iurisdictionis, vt scdm iura cōmunia apud ecclesiasticos atq; ciuiles iudices agitari & puniri possint, sæpiuscule tamen euenit, vt quum ciuiles iudices, cōcessam sibi hac in re prouinciam & iurisdictionē administrare atq; exercere velint. Quod id ipse ne faciāt per iudices ecclesiasticos, sub excōmunicatiōis pœna eis interdicitur, prohibeturq;. Quod si diutius praestare deberet, breui ecclesiastici iudices a ciuili magistratu, eiusq; iurisdictione quascūq; etiā causas eximerēt, suq; assererent ditioni. Id quod Casareæ Maiest. ceterisq; Imp. Romani membris graue est, & intolerabile. Et quanq; scdm iura communia, manifesta periuria atq; adulteria, maleficorumq; praestigiæ, ac consimiles aliæ causæ, per Ecclesiasticos ac ciuiles iudices, promiscuum, vter occuparit, ciuilitè pro tempore plecti possint, habeatq; ita preuentio hac in re locum. At

F ij

tamen ecclesiastici iudices contra omnia iura, causas huiusce
modi, solis sibi, suæq; iurisdictioni vsurpare conantur. Quod
ipsum iurisdictioni civili nõ ferendum est onus ac grauamẽ.

QUEMADMODVM CAUSAE PROPHANA
71 nã sub prætextu, denegatã executionis ad ecclesiasticorum
consistoria trahuntur.

Item si quãdo personã laicã in causis etiã omnino proz
phanis, a iudicibus ecclesiasticis citationes impetrare conen
tur, prætantq; magistratum ciuilem, debitã sibi iuris exe
cutionem facere neglexisse, anteq; summarie saltem per euis
dens aliquod docuerint instrumentum, iustitiam, vt querun
tur, sibi denegatã, citationes tamen, atq; alij iudiciarij proz
cessus a iudicibus ecclesiasticis ad solam petentium quarelã
his decernuntur. Q; si deinceps ad petitionem, vel ciuilis ius
dicis, aut partis in ius vocatã, causã huiuscemodi ad ordi
narium tribunal remittantur, præfigitur, ciuili iudici per bre
ue quatuor hebdomadarum, puta tempus fatale, intra quod
actoris intentioni & quærimoniã ex integro, atq; ex asse exe
cutionis ordine satisfaciãt. Ac si in arctissimo ita pstituto ter
mino, sententia diffinitiuã, aut non fertur, vel executioni la
ta non mandatur, libertatem dehinc iudex ecclesiasticus dat
actori laico, coram suo tribunali, vltorius procedendũ, fitq;
non raro, (mirum hoc auditu) vt causa, quã intra mensis spa
cium coram ciuili consistorio agitari, peragiq; debebat, q
hãc eadem apud ecclesiasticum iudicem triennio, aut eo am
plius pendeat, hinc indecisa.

72 Aiunt præterea iudices ecclesiastici, in talib; casibus, proz
phanas ad se causas pertrahere sibi licere, si magistratus ci
uilis in administranda iustitiã executione negligens inuenia
tur: e regione tamen ferre minime possunt, vt in pari casu
idem iuris cum eis feruetur. Nimirum vt in causis ecclesiasti
cis quispiã de neglecto cultu iustitiẽ ab ecclesiasticis apud
laicos, aut ciuiles magistratus conqueri, ac iustitiam sibi per

ciuiles magistratus administrari postulare possit: quando iura communia in genere diffiniant, statuuntque, quo pacto canonica ciuilibus, & e regione canonicis ciuilia iura opem superpetiasque ferre debeant.

QVO PACTO ECCLESIASTICI IUDICES, saeculares causas, praetente iurisdictionis praetextu, inesse transferre conentur.

Nec hoc plerisque longa experientia rerum ac eruditione doctis probatur, quod iudices ecclesiastici, quibusdam in locis diurni usus quasi possessionis, adimpletaeque praescriptionis praetextu, laicorum controversias coram se dirimendas hactenus praesumpserunt. Nam ea ex re Caesarea Maiesta, Romanumque Imperium haud parum detrimenti patitur, utputa, quod non minimus Imperij honor temporalis, scilicet iurisditio memoratae praescriptionis velamine minuitur, attenuatur, & penitus ab Imperio ad ecclesiasticos transfertur, Quod contra recepta, apertaque iura, nemo est qui nesciat, quibus statuitur & cauetur, ut nulli praescriptioni quantumuis longe aduersus praesminentem, tum Papae, tum Caesaris potestatem fiet locus. **QUE INIQVE HOMICIDAE, ALIQVE PECCATO-** res ab ecclesiasticis iudicibus duplici afficiantur poena.

Quum diuina humanaque iura vetent, ut nemo duabus caedum debeat virgis, merito plerisque, quibus celeberrimum est, nonnullarum cathedralium ecclesiarum odiosa statuta, peruersosque mores, quibus vtriusque sexus homicidas, reliquosque maiorum, minorumue criminum reos hucusque vexarunt, detestantur. Nam hactenus seruata est consuetudo, quod homicidij, similibusque facinorum, quos casus Episcopis reseruos vocant, rei, peracta in aures confessione, publicam poenitentiam, in totius populi conspectu, cum magno suorum ipsorum dedecore, ignominia, infamia subire coguntur. Quae quidem poenitentiae forma non usquequaque improbanda foret, utpote, quae ad primitiuam ecclesiae instituta quae proxime accederet, si hac cons-

tenti, non etiam ampliore iusto, peccatibus egregij isti, ma-
leq; officiosi Officiales extorqueret pecunie summam, dupli-
ciq; delinquentes puniret poena. Qua re, mirum est multi offen-
dantur. Quod est iniquum, estq; longe a Christi instituto sit alie-
num, cuiq; sane mentis coniectura assequendum relinquatur.
QVOMODO FVNESTAE PECVNIAE INTVITV
ecclesiastici iudices & officiales illegittimas cohabitationes
& vsuras tolerant.

75 Præterea officiales auri sacra pellecti fame, vsuras ac pe-
cuniae foenus illicitum, nedum non interdunt, sed & passim
permittunt, fouent, ac tutantur. Insuper etiam clericos, reli-
giososq; & saeculares, accepto ab eisdem annuo censu, pub-
lice cum suis concubinis, pellicibus, & alijs id genus meret-
ricibus, illegittime cohabitare, liberosq; procreare sinunt.
Quae res ambæ quantū scādali, periculi, detrimenti, fortunis,
animabus & corporibus pariant, non est quod recenseatur,
quum nemo id, nisi talpa caecutiatur magis, non videat.

76 Præterea contingit aliquando, quod alter coniugum, belli, vo-
torum, seu alia quapiam causa peregre proficiscatur; qui si
aliquando diutius, est alterius conferat libidini, absit, tum offi-
cialis alteri; pacta tamen numerataq; prius mercede fati ma-
gna: cum alia victitare persona ac cohabitare indulget, non
prehabita prius diligentī vestigatione, superstes ne sit abiēs
coniunx, an naturæ cōcesserit. Et ne hoc eorū factū a quoq; cas-
lumniari posset, tolerantiē nomen ei, nō sine magno mortalium
offendiculo, sanctiq; matrimonij contemptu indiderunt.

VT OFFICIALIVM DELEGATI SEV SYNODA-
les iudices illicitos e domibus cēsus exigant.

Et hoc Germanis posthac non ferendum onus est, quod syno-
77 dales iudices quarundam regionū oppidula & vicus ostias-
tim peragrant, censusq; e domibus annuos exigunt; quos
ubi tenuis plebecula persolvere nequit, protinus cum excō-
municationis iaculis petitur, ad eorum quoq; censuum cum

Summa rei familiaris attritione atq; attenuatione compellitur. Quod si penitus amoueri non potest grauamen, aliquo saltem fine ad æqui boniq; regulam coherceatur.

QVO PACTO HEBDOMADARIA PECVNIA
a mechanicis exigatur.

Pari modo proxime memorati iudices, quibusdam in locis a stabularijs, pistorijs, lanijs, propolis, molitoribus, eiusdemq; generis mechanicarū artium professoribus, quolibet septimana pecuniam postulant; qua forte per inopiam non soluta, ecclesiastico ad id fulmine adiguntur.

DE INIQUIVIS ECCLESIASTICORVM
arestis, vt vocant, & impedimentis.

Non mediocrem item superioritatis & iurisdictionis temporalis iacturam Cæsarea Maiest. Romanumq; Imperium patitur, ex male obseruata hactenus pluribus in locis, diuturna cōsuetudine; videlicet, q̄ ecclesiastici iudices, vbi inter duos laicos ciuiliſ orta est controuersia, ad alterius partis petitionem literas inhibitorias emittunt, quibus alteri partium mandant, ne inceptam coram sæculari, seu suo iudice litem prosequatur, sed in ecclesiastico coram sese iudicio compareat. Cui mandato vbi pars vocata obtemperat, & se suamq; causam ad suum ordinariū iudicem remitti in iudicio petit; tum primum libellus, articuli, exceptiones, replicæ, duplicæ, & c. id genus scripturæ, vtrinq; producuntur, quibus, reliquisq; actis & agitatjs, perlectis, numeratisq; potius, q̄ ponderatis, tandem interloquuntur, cōtrouersiam coram se ventilandam esse. Cui sententiæ propterea velint, nolint, parere coguntur; etiamsi maxime ea grauentur, q̄ appellationem ad curiam Romanam interpositam, ob immensos, tum labores, tum impensas prosequi nequeant. Neq; enim cuius commodum est, adire Romam. An vero talibus, similibusq; sententijs se suspectos reddant, nec ne, cuiuslibet bono viro conijciendum relinquitur. Vnum hoc certum est, q̄ ex iam

enumeratis casibus, copiosa civilium causarum sylva, iurisdictioni temporali, ac civili magistratui, indies subtrahitur atque eripitur. Quod non solum iuribus & æquitati, sed etiam rationi contrarium esse dignoscitur.

VT PLERIQUE INOPIA RERVM LABORANTES
iudicialium expensarum, variorumque laborum & expensarum formidine, ad iniquas transactiones compellantur.

80 Neque hoc silentio preteriri potest, quod ecclesiastici iudices & officiales miseros ac simplices laicos, multoties ad illicitas, iniquas, sibique penitus nociuas transactiones adigunt. Nam si quando eos in ius vocant, magna patronorum, rabularum forensium, scribarum, ceterorumque, quorum opera in iudicio strepitu, uti necessum habent, caterua, nullo ære conducta, sed gratuito conquisita, stipati astant, ac pauperibus illis prophanis, ægestate pressis, id hominum genus, non nisi magno conducendum. Quobus ubi fortunæ, reique familiaris tenuitas denegat, nisi penitus causa, etiam iustissima, decidere velint, transactionem seu compositionem utcumque iniquam inire coguntur. Qua re quantum grauentur tenues, nemo est qui non facile id deprehendat.

IN MULTIS ECCLESIASTICORVM CONSISTORIIS,
externi causarum patroni & procuratores, quam non admittantur.

81 Et hoc hætenus Germanis multum attulit molestiarum, quod per ecclesiasticos iudices, nulli coram se litigantium partium, alijs uti aduocatis & procuratoribus licet, quibus sibi, suisque tribunalibus, iurisiurandi sacramento obnoxios reddiderunt. Ne tamen nihilominus externi patroni a litigatoribus consulantur, adeo breues præfigunt terminos, ut adiri nequaquam possint. Et ne hoc eorum factum tanquam æquitati contrarium, improbari possit, se id in controversiæ commoedum facere adfirmant, quo celeriosem per consistorii iuratos procuratores sortiatur exitum. At interim meridiana luce clarius.

ce clarius apparet, qua sinceritate, quaue dexteritate id agatur. Nempe compertum habent officiales, se suosque superiores, a consistorij aduocatis & procuratoribus timeri. Et sic miseri clientes patronorum verecundia, dum quod contra ecclesiasticum iudicem, eiusue superiores, quacunq; in parte facere possent, in iudicio proponere non audent, vltra quod par sit, negliguntur. Quam rem ecclesiastici prelati, neque quum in territorio tale exercetur consistorium, quum prohibere, penitusque eradicare deberent, tutantur, ac defendunt. Et id potissimum eam ob causam, vt si quando ipsis, subditisue ipsorum in ecclesiastico iudicio experiundum fiet, dicti aduocati & procuratores contra ipsos exteris suis clientulis, ea quae causae sibi postulat necessitas, consulere, in iudicioque proponere vereantur; ne, si diuersum facerent, praelatos sibi inferros, iudicesque sibi male propicios redderent; talemque aduocatorum & procuratorum metum ac formidinem, nemo est, cui vel cerebrum sit, cui leua in parte mamillae cor saliat, qui inficias ire, vel possit, vel audeat, cum id quotidiana experientia adeo eluceat, vt nemini non, nisi forte is, qui nondum aere lauantur, sit exploratissimum. Quotus enim quisque est aduocatorum, vel procuratorum, qui non amore, spe, timore, inuidia, fauore, muneribus, similibusue adfectibus, animo non aliquando rectoque consilio deiciatur, quum nihilominus vacui etiam praedictorum adfectuum, vix tandem precibus, precioque inducuntur, vt nihil diligentiae, laborum nihil, nihil item clientuli iurium praetermittatur. Enumeratis vero grauaminibus, nulla praesentior adhiberi posset medicina, quam si litigantibus a certo usque limite, & aduocatos, & procuratores vel consulere, vel ad consistorium secum adducere liceret.

Q. LEVIBVS EX CAVSIS, PAVPERIBVS

Sacramenta denegentur.

Et hoc facinus Christi disciplinam profitentibus penae 82.

G.

tus abominandum est, q̄ n̄s, quibus est res angusta domi, vbi
parochis & ecclesijs ad diem solutioni destinatum, per ino-
piam satisfacere nequeunt, corpus & sanguis Christi, sacrosan-
cta, quæ nobis sacramēta in remissionem peccatorū reli-
quit, denegātur; immo quasi pignus precluduntur, non atten-
ta vltioris dilationis, & quidem modice, petitione. Quāq̄
tales similesq̄ causæ pro conditione sua, coram secularibus
iudicibus, merito finem sortiri deberent.

83 Item quum agricolæ Autumni tempore vindemiare cu-
piunt, quemadmodum vnicuiq̄ ad sui vtilitatem facere licet,
nihilominus tamen, si vindemia illa displicet spiritualibus
(vt vocant) qui eo loci decimas possident, miseris inhi-
bent agricolis, sub excommunicationis, necnon pecuniarum pœ-
na, ne vvas colligant prius q̄ ipsi id permittant, vnde eue-
nit, vt sæpe pauperculi illi non paruo afficiantur damno, cū
vvas suas, quas maximis expensis & laboribus per inte-
grum coluerunt annum, vindemiare non audeant. Etiam si
illi interim vel frigore pereant, vel etiā marcescere incipiāt,
tantūmodo ob decimarū lucrum iniquum, sapius etiam ob
inuidiam detestandam. Quæ ambo cōtra iura sunt diuina, fas
& omnem pietatem, ac ideo merito aboleri debent.

VT ECCLESIASTICI SINODIS ABVTANTVR.

84 Nec minus molestum, graue, & Germanorum vulgo into-
lerabile est, q̄ synodales iudices pluribus in locis quotannis
id quod non nisi post annorum intercapedinem vt fieret, ius-
ribus permissum est, obequitant, ac mirum, quid fictitiæ ius-
risditionis, aut superioritatis exerceant; hoc interim constat,
simplici popello hac via necessaria subtrahi alimenta; neq̄
talīs peragratio eo fine & ordinatione, qua summis ponti-
ficibus instituta est, obseruatur. Nā pro pœnis & correctio-
nibus, quibus facinorosos & criminum fontes a vicijis deter-
rere deberent, pecuniam præsentem & numeratam, & quic-
quid deniq̄ eis in lucellum cedere potest, exigunt, Id quod

R.

in superioribus etiam partim memoratum est.

DE CANONICIS CATHEDRALIVM ET COLLE
giatarum ecclesiasticarum.

Parrochis, reliquisq; religiosis personis, & PRIMVM, Q
INIQVIS NEXIBVS EPISCOPI ET PRAELATI A
suis adstringantur Capitulis.

Illicitum est & hoc, planeq; iniquum, q; Canonici Ecclesiarum 85
rumq; cathedralium praeminentiores, quorum in manu pos
tior ecclesiasticorum iudiciorum Synodorum, ac censurarum
pars sita est; reliquisq; collegiatarum ecclesiarum canonici,
quibus eligendi superiorem potestas est, nullum in Episcopum,
seu praelatum eligunt, nisi se prius iureiurando astrin
xerit, planeq; deuouerit; literis quoq; interdum, instrumentisq;
sigillo probe munitis cauerit, ipsis ipsorumq; ordinan
tis iudicibus ac officialibus in nullo utcumq; graui, vel in
honesto, intolerabiliq; proposito, se contrarium fore. Ac si qua
do eos delinquere contigerit, impune eis per ipsum, ut hoc
sibi liceat.

DE NON FERENDIS VLTRA ONERIBVS, QVI
bus misera plebs pro Sacramentorum administratiōe grauatur.

Plerq; item parochiales ecclesiae, monasterijs, prelati, 86
alijsq; ecclesiarum curatarum rectoribus, incorporationis,
ut vocant, seu alio quopiam iure, subditae sunt; quas & si ipsi
iuxta canonum constitutiones, per sese providere teneantur,
ubi alijs elocant gubernandas, beneficiorum dotem, ac decimas,
plerumq; sibi ipsis reseruant; & praeterea tam enormibus
absentiarum pensionibus grauatur atq; onerant, ut conductiij
isti parochi, eorumq; vicarij, viceplebani, facellani, co
adiutores, caeteriq; conductarum ecclesiarum administratores,
competentem sustentationem, decentiaq; alimenta inde habere
nequeant; quo fit, (nam vnde conductiij isti pastores
& mercenarij, viuant, habeant oportet,) ut illicitis exactio
nibus, locatas sibi ouiculas, misere depredet, dilaniet, oemq;

G ij

substantiam tantum non absumant. Postq̄ enim altaris, baptis-
miciq̄ sacramenta administranda sunt, Primus, Septimus
Tricesimus, Anniuersariusq̄ dies peragendus, auricularis
confessio audienda, mortui sepeliendi; & quicquid deniq̄ res-
liquum est, quod ad vita functorum ceremonias obseruan-
das opere precium arbitrantur, id gratuito faciunt nequaq̄,
sed tantum exigunt, extorquent, exugunt, quantum misera
plebecula, vel cum summo suo dispēdio præstare difficulter
potest, talesq̄ exactiones vsq̄ ad summum indies augent,
atq̄ accumulāt; nōnunq̄ quoq̄ excōmunicationis fulmine
ad soluendum adigunt; plerosq̄ etiam, quibus per inopiam
non licet ad celebranda vita functis obsequia, anniuersarios
& alias eius farinae ceremonias, cōpellere conantur.

VT OB MISSAS CANTANDAS ET LEGENDAS
pecuniam exigant.

- 87 Neq̄ hoc præteriri potest, quum non minimū sit, quo Ger-
mani præmantur, q̄ sacerdotes vnus diei missas, ad quas
alias foundationis, seu annuæ recordationis iure celebrandas
obligātur, non semel, sed quater, quinquies, pluriesue venun-
dant; vnaq̄ missa, duobus, tribus, aut plurib⁹ Ecclesiasticis
beneficijs satisfacere præsumunt.

QVO PACTO PARROCHI, A SVIS PAR-
rochialibus subditis, vbi domicilium mutare voluerint, pe-
cunias emulgeant.

- 88 Item, sicubi curatē ecclesie subditus domicilium matrimo-
nij, seu alterius cuiuspiam negocij causa, in aliam transferre
parrochiā, animo secum volutat, non prius migrandi licen-
tiam a parrocho impetrat, q̄ vbi pro testimonialibus literis
aureum numerauerit nummum; quem si soluere vel nolit,
vel ægestate pressus, non possit, sacramentorum interdīto,
donec satisfecerit, mulctatur. Ex hoc itaq̄, ac cæteris suprata-
ctis oneribus & grauaminibus facile deprehenditur, mirūq̄
in modum emicat, q̄ omnia Ro. Ecclesie sacramenta ijs, qui

opibus abundant, auro venalia sunt; reliquis vero quibus minimum suppetit nummorum, & iniquus est Plutus: ille diuitiarum deus; non impartuntur, sed penitus denegantur.

QVEMADMODVM SEPVLTVRAE IVS QVI
busdam mortuorum cadaueribus, magno sit cre redimendū.

Papalibus statutum est canonibus, vt is dumtaxat publi³⁹
ci iuris ecclesiastica denegetur sepultura, quos manifestis &
plane notorijs, mortalibus, vt vocant, peccatis, ex commu-
ni hac mortaliū sorte, absq; dominici corporis, sanguinisue
participatione migrasse compertum fiet. Verum ecclesiastici
non animaduersis talibus Pontificum decretis, forte fortu-
na, aqua suffocatos, gladio, ruina, vel incendio occisos, iugus-
latos, atq; vita casu functos, etiamsi non pateat, peccatis mor-
talibus obnoxij decesserint, necne, in ecclesiasticam tumulas-
re sepulturam, nō permittunt, quousq; tam iniquo fato mor-
tuorum vxores, liberi, amiciue, ab ipsis cimiterium non mo-
dico aere comparauerint.

VT PLERIQVE ECCLESIASTICI VITAM

laicam, planeq; rixosam agant.

Nec minus etiam Germanis molestum est, q̄ potior par²⁰
rochorum sacerdotum, monachorum, aliorumq; ecclesiastis-
corū pars, in diuerforijs, stabulis ac choreis, populorum tur-
bis se immiscent, in plateis item habitu minus decenti, vtpu-
ta gladijs, vestibusq; ludicris; praeterea rixis, iurgijs, litibus,
altercationibus laicos ad iram, & consequenter ad arma pro-
uocant, vulnerant, nonnunq; etiam confodiunt. Dein excom-
municationis fulmine miseros illos laicos, vel quos leserūt,
eousq; diuexant, quousq; ad libitum suum laici se cum his
composuerint.

Item in locis plerisq; episcopi, & eorum officiales non
solum sacerdotum tolerant concubinatum, dummodo cer-
ta persoluantur pecunia, sed & sacerdotes continentēs, & qui

absq; concubinis degunt, concubinatus censum persolvere cogunt, afferentes, episcopum pecuniæ indigum esse, quæ soluta, licet sacerdotibus, vt vel celibes permaneant, vel concubinas alant. Quæ res hæc sit nephanda, nemo non intelligit.

QVO PACTO NONNULLI ECCLESIASTICI, PVB
licas exerceant tabernas, & illicita corrodant lucra.

92 Ecclesiastici item, potissimū in his locis, vbi iurisdictionē habent, in templorum dedicationibus, publicas exercent tabernas, suisq; facellanis & sacerdotibus, taxillos, chartulas lusorias, & quicquid ad ludum pertinet, conuiujs administrare, ac omni seposito pudore, illicitum inde percipere lucrum student: idq; superioritatis quodam iure sibi licere adserunt. Quancūq; Pontificum canones, imperatorum leges, omnesq; omnium prouinciarum magistratus vetent, ne ecclesiastici ita a decore & honesto deuiant, vt ijs se inuoluant negocijs, circa quæ vix laicos occupatos esse decet.

QVOMODO ECCLESIASTICI MORIBVNDIS,
vt suos & legitimos hæredes defraudent, persuadeant.

93 Inter cætera etiam hoc obtinendum est nequaquæ, quum nō minimum sit onus, quo Germani grauantur, q̄ regionū peruagatores, quos vulgo Terminarios ac Stationarios vocant, monachi & sacerdotes, infirmos, animāq; iam iam agentes: ac præsertim eos, quibus æs esse in cista norunt, temporaliū bonis abundare compertum habent, blandiloquentia, adulatione, verbisq; venustulis: vt ad pessima quæq; hoc genus hominum semper plus æquo instructum est, atq; paratum: adoriuntur: circumueniunt, persuasionibusq; ficticijs eo tandem adducunt, q̄ sibi potiore, & pecuniarum & bonorum partem in testamentis legant, Qua re liberi, agnati, ac cognati, reliquiq; sui & legitimi hæredes, quib⁹ potius tota hereditas illesa relinquenda erat, contra omnem equitatē: mirū q̄ iactura adficiatur: interdūq; ad miseriam vsq; adigant.

QVIBVS MEDIIS INNUMERAM PECVNIAE
summam, Mendicantium ordines Romam importent, vir-
ginumq; vestalium monasteria molestant,

94
Quum nemini dubium sit, ijs qui iure experiri volunt, pe-
cunia, eaq; non modica opus esse, & pleriq; mendicantium
ordinum regulis addicti, multas causas atq; lites in iudicia
lem controuersiam, non sine magno ordinariorum, parro-
chorum, atq; laicorum detrimento, contra phas, nephasq;
immo nulla omnino necessitate exigēte, Romam pertrahāt.
Tribus insuper eorum generalibus, quos vocant, Cardina-
licij galeri dignitatem, innumera, vt fertur, pecunia compara-
uerint. Non parum timendum est, ne non p̄fati mendican-
tium ordinibus subiugati, multa sacrarum virginum; & p̄-
fertim ea, vbi se solos dominari norunt; monasteria, in quib;
Principum, Comitum, Baronum, Nobilium, ac ciuium
liberi frequenter vitam viuunt, pecunijs expilent, ac depecu-
lentur, & eis dehinc quibuscunq; alijs modis, interitus per-
niciēi, molestiarū, variorumq; incōmodorum radix atq; ori-
go fient. Interimq; misere, captiuas moniales, sub perpetui
pōna carceris adigant, ne cuiq; alijs, quo secum pacto agant,
manifestent: id quod quibusdam in locis plus nimio, prohi-
dolor, compertum est. Quibus vero pharmacis huic mor-
bo mederi possit, cogitandum relinquitur: Num p̄staret, q;
virginum monasterijs, ac mendicantium ordinibus, in meri-
ac mixti imperij iurisdictionibus sitis, quibus hactenus per iu-
risdictionū magistratus, ac potestates, nulli p̄fecti essent cu-
ratores, seu disp̄satores, duo, etate, morib⁹, ac probitate per-
spicua p̄stantes viri, vnicuiq; tali monasterio seorsim p̄-
ficerentur, qui omnibus eorum communibus computationi-
bus, acceptorum videlicet, & expensorum interessent: quib;
busq; curę esset, ne in posterū p̄dicta virginalia cōnobīa,
a mendicantibus monachis, eorum non necessaria p̄sensa-
tia, vel quocunq; alio modo grauarentur. Qua vna re procul

dubio efficeretur, q̄ dictorum monasteriorum annui fructus census, redditus indies auferentur; monialium personæ in magnum vsq̄ excrescerent numerum; et sic multo melius, vberius, vtilius, q̄ si ipsarum pecunia, vel Romam, vel in alium quempiam locum indecentem conferatur, sustentari possent.

DE ROMANORVM PONTIFICVM LEGATIS ET oratoribus, necnon comitibus, quos vocant, Palatinis.

95 Accidit etiam aliquando, q̄ legati & oratores Romani, cū Papalibus, vt vocant facultatibus, in Germaniam mittantur, qui talium facultatum vigore & prætextu, liberos vulgo conceptos, naturales, Bastardos, spurios, damnato ex coitu prognatos, aliosq̄, qui contra Christi instituta, legumq̄ sanctiones in mundum editi atq̄ expositi sunt, legitimos efficere, & ad quoscunq̄ actus legitimos, idoneos reddere; ad successiones item cum legitimis & naturalibus liberis habiles facere & admittere; omnium deniq̄ statuum ac dignitatum capacitatem tribuere conantur. Cuius tamen rei, in Romani imperij territorio, nullam omnino habent potestatem. Nec parum inde litium, iurgiorum, errorum, controuersiarum, offendiculorūq̄, in sacrosancto Romano Imperio oritur, q̄ ex non concessio coitu concepti, cum legitime editis ad parem admitti debent successione. Quam rem vt nimium Germanis molestam, Imperij ordines, tolli, amoueri, penitusq̄ aboleri, summopere petunt.

96 Pari præterea modo a Romana sede iam dictis legatis, vicecomites palatini sufficiuntur, simili potestate legitimandi, ad successione admittendi, & omnia ad instar legatorū, quorum iam ante mentio facta est, efficiendi, nec non notarios creandi. Qui tamen vicecomites adeo sunt inidonei, adeo inhabiles, adeo literarum ignari, adeo deniq̄ rerum inexpertes, vt minimum etiam, quod ad notariatus artem pertinet, ignorent. Vnde non immerito subsequitur, q̄ multo ineptior

to ineptiores, q̄ ipsi sint, creent notarios : vt semper dignum, quod in prouerbio est, cōtingit patellæ cooperculum. Quod ipsum Imperij Status, abrogari efflictim rogitant. Præfati item Apostolicæ sedis nunciij & legati a iure iurandis, pactis, obligationibus absoluerent; & sic absolutos ad agendum de nouo restituere moliuntur. Qua vna re æquitati, fideiq; humanæ, nihil est aduersum magis.

Conantur insuper beneficia, quæ patronatus iuri subsunt, 97 conferre; & sic patronis tam ecclesiasticis, q̄ sæcularibus in iuribus suis derogare, penitusq; eos priuare: quod etiam merito aboletur.

VTRIVSQVE SEXVS RELIGIOSI, IN SVORVM monasteriorum, clausarum, fundationum, aliorumq; conuentuum, commodum, succedunt sæcularibus, quum ipsi vicissim ab illis ad hæreditates, neq; vocentur, neq; admittantur.

Neq; hoc Germanicorum grauaminum postremum est, 98 q̄uis vltimum hic sortiatur locum, mos non amplius ferendus, hæctenus inoleuit, pauloq; altius, q̄ par sit, radices egit: videlicet, q̄ Monachi, Moniales, Beguttæ, Beghardæ, Nolzhardi, Conuentus, & quicumq; tandem sunt, qui se religiosos, & a popularibus segregatos profitentur, parentibus, consanguineis, agnatis, ac cæteris amicis, in hæreditarijs bonis, aliquando in partem, nonnunq; in totum succedunt. At vicissim eorum cognati, seu necessarij laici, a præactis religiosi, ad ipsorum hæreditates adeundas, non solum non vocantur, sed nec admittuntur quidem. Quod Germanis & graue, & molestum, iniustum etiam, ac non diutius tolerandum onus est. Eapropter necessario, ac summa prudentia curandum est, vt deinceps nemo se memoratorum religiosorum votis vel adstringat, vel addicet, nisi prius ea de re ciuiles magistratus certiores fecerit, quorum præsentia, auctoritate & consilio religionem ingredi volentibus, a parentibus & ami-

H

cis, iuxta cuiusq; fortunam ac facultates, mediocriter protin-
deri debet, vt habeāt, vnde commode in monasterijs viuere
possint. Ea tamen lege, eo pacto & conditione, vt omnibus
hæreditatibus, omnibusq; parentum, fratrum, sororum, co-
gnatorum coheredum, ac quorumcūq; aliorum successiōis
bus renuncient, in animumq; nequaq; inducant suum, se in
posterum hereditario iure quicq; nedum sperare, tantū abest
vt consequi se posse putare queant. Idemq; cum his, qui iam
olim religiosorū regulis sese subiecerunt, fieri a Sacri Roma,
Imperijs Statibus, & petitur, & censetur.

Q. ET IN PROXIME HABITIS VVORMACIAE
Comicijs, de hætenus memoratis grauaminibus, tractatum
fiet.

99 Potior item pars, hætenus enumeratorum articulorum,
Romanam Sedem, Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos,
Officiales, Ecclesiastica consistoria, cæterasq; ecclesiasticas
personas concernentium Cæsareæ Maiestati in proximo Prin-
cipum ac Procerum VVormaciæ celebrato conuentu, a laicis
Imperijs columnis & Statibus, in scriptis, non sine suppli-
cibus oblata est precibus, quo prædicta grauamina, æquitas
te, necessitateq; ita postulantibus aboleat, atq; e medio peni-
tus tollat. Quod ipsum non clam Archiepiscopis, Episcopis,
reliquisq; ecclesiasticorum Statibus, in prædictis Comicijs
factum est. At hucusq; nihil vel immutare, vel emendare ce-
perunt. Eam ob rem sæculares Imperijs ordines, necessario,
urgentibusq; ex causis adacti sunt, Papali Sanctitati supra
memorata, ac non amplius ferenda onera, prout sua Sancti-
tas, clementi Christiano, planeq; paterno animi adfectu fieri
petijt, indicare, atq; suppliciter rogare, quo prædicta graua-
mina sua sanctitas emendet, atq; e medio tollat.

100 Plura adhuc grauamina ob oculos versantur, in-
dicatu maxime necessaria, quæ tamen breuis
tatis gratia obmittuntur.

Quamuis sæculares sacrosancti Romani Imperij ordines, longe grauiora, multoq; plura adhuc haberent onera, quæ æquitate interpellante, indicanda forent. At ne iustæ breuitatis modum excedere videantur, iam recensitis hoc tempore reseruatis alijs in magis commodum tempus, contenti esse volunt. Ea spe freti, ea fiducia nixi, vbi hætenus enumerata abolita fuerint grauamina, q; & reliqua vna corruitura sint.

PERORATIO, AC FINALIS PETITIO.

SVPER hæc omnia, omnium sacri Romani Imperij supplicatæ atq; inferioris conditionis Statuum, supplex est adhortatio, humilisq; precatio atq; petitio, qua sanctitati Pontificiæ supplicat, quatenus sanctitas sua, omnia prædicta onera ac grauamina sedis Romanæ, ac sæpedictorum cæterorū statuū ecclesiasticorū & personarū ecclesiasticarū; id qd non semel in præcedentibus quoq; iustis precibus postulatum est, clementer tollere, emendare, abrogareq;, & e medio auferre dignetur, ac Archiepiscopos & Episcopos, si qua in re per eorum Capitula, grauamina hæc quo minus emendare, abrogareq; auderēt, obligati forent, a promissione, obligationeq; tali, mandatis absolutorijs, seueritatem quandam, sed eam quidem necessariam præ se ferentibus, absoluere, liberareq; velit, inq; omnibus & singulis, ita paterne ac gratiose se gerere, & exhibere, q; talia onera atq; grauamina in genere, seorsimq;, quantocius ex radice funditus, ac penitus tollantur, amoueantur, & emendentur. Quod ipsum, & quidem breui, futurum, curaturq; iri Sacri Romani Imperij Status laici, vel ob Opti, Maxi, laudem præcipuum, & honorem, hinc rei quoq; ipsius necessitatem atq; æquitatem maxime, quum vt prædictum est, Sanctitas Pontificia per Oratorem & legatum suum, ita magnifice, ampliter, ac Christiane se obtulerit, indubiam, certissimamq; spem animo conceperunt.

H ij

ceperunt, E regione, se sanctitati Pontificie, tanq̄ obsequen-
tes, morigerosq̄ filios, ceteris quoq̄ Statibus Ecclesiasticis,
vt in Christo fratres, & commembra capit̄ vn̄ius, nimirum
Christi, se deuouentes, obligantesq̄.

Q̄ si enumerata onera atq̄ grauamina in prestituto tem-
pore non etiam otius ex oculis mortalium sublata, atq̄ obo-
lita, & abrogata fuerint; id quod Imperij Romani Status lai-
ci futurum minime suspicantur, auguranturue; tum Sanctis-
tatem Pontificiam latere nolunt, prædicta vrgentissima, atq̄
intolerabilia, penitusq̄ non ferenda onera diutius eos, neq̄
perferre velle, neq̄ tolerare posse, Sed rei ipsius iniquitate
& necessitate, huc eos adigi, cogi, atq̄ compelli, pro eorum
captu ac industria, de alijs commodioribus forte v̄ijs & me-
dijs cogitandi, vestigandi, ac consultandi, quibus tandem mo-
dis, qua arte, qua deniq̄ solertia, onerū atq̄ grauaminum su-
pra memoratorū, ab ecclesiasticis exonerari, liberari, ac tan-
dem in pristinam immunitatem & libertatem asseri, atq̄ ven-
dicari possint.

Quēadmodū om̄ia hæc, priusq̄ sanctitatis Pontificiæ ora-
tor & legatus a Normberga soluisset, eidem per modū respō-
si hinc legatis sanctitati referenda ad longū sunt exposita, atq̄
enumerata; essentq̄ ita in cōpendiū, & q̄dāmodo p̄ catalo-
gū redacta & recensita, memorato nuncio atq̄ oratori ponti-
ficio ferenda secum Romam tradita, si non præter omnium
expectationē, abitionē suam hinc tātōpere maturasset, ac in-
opinato ita discessisset, Verum ne ob id eo magis Germano-
rum Principum, Procerum, atq̄ Romani Imperij Statuum
consultatio & conclusio Sanctitatem Pontificiam fugere,
vel latere possent, tandem placuit, onera ac grauamina, quo-
rum non infrequens tū coram agēte adhuc legato, facta fuit
mētio, p̄ capita, ac sigillatim ita scripta, sanctitati Pontificiæ
trāsmittere, eādēq̄ q̄ humillime ac suppliciter, p̄ abrogandis
hisce oneribus, rogare, obsecrareq̄, ne deteriora contingant.